

Ardealul Economic

ERDELYI KÖZGAZDASÁG

Abonamente — Előfizetési árak:

1 an — Egy évre Lei 1000

1/2 an — Félévre Lei 600

Director — Felelős szerkesztő:

TRAIAN CHIRILĂ

Redacția și administrația

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Cluj, Str. Minerva 7. — Telefon: 4-44.

Legea Băncilor

De: Dr. Ștefan Ládai

S-a scris mult pro și contra despre acest anteproiect pentru reglementarea băncilor și s-a constatat că în cazul când va fi primit de legiuitor, va face imposibilă funcționarea celor mai multe bănci din teritoriile alipite.

După părerea noastră, cel mai mare cusur al anteproiectului este, că nu ține cont de faptul, că instituțiile financiare din părțile alipite nu sunt bănci propriu zise, ci casse de păstrare, a cărora menire este de a îndemna pe cetățean și mai ales capitaliștii mici, să facă economii. Anteproiectul însă ia drept bază acele instituții financiare, care fac operațiuni bancare propriu zise. Din această concepție urmează că activitatea principală a caselor de păstrare din părțile alipite, adică primirea și fructificarea de depuneri, rămâne în proiectul nostru pe al doilea plan, cu toate că fărâ de aceasta 95% din instituțiile noastre financiare nu vor avea nici un fel de activitate și vor pierde dreptul lor de existență.

Înainte de toate, noui casse de păstrare nu se vor putea înființa, pentru că în primii doi ani de gestiune nu pot primi depuneri și prin urmare nici nu creștea are înțeles, să se înființeze.

Dar și caselle de păstrare existente vor dispărea, căci chiar și în cazul când satisfac dispozițiunile legii, normele referitoare la depuneri nimicesc aceasta prin ipală ramură a activității lor. Anume depunerile trebuiesc lăsa e în proporție de 80% pe termene scurte și nu pot fi plasate în ipotecă și nu pot fi întrebuninate la alimentarea întreprinderilor proprii ale institutiilor lor. În afară de aceasta, 15% dar după împrejurări chiar și 50% din depuneri trebuie se fie la dispoziție în mod infructuos, adică sub forma de numerar sau la Banca Națională. În astfel de împrejurări după aplicarea legii nu vor rămâne decât instituțiile mari, care în adevăr fac operațiuni bancare propriu zise.

Aceasta însă va avea conse-

cințe foarte vălămătoare. Mai ales țărani, care nu găsesc credite la băncile mari, nu vor avea institute financiare la care să se adreseze. Caselle de păstrare din provincie sunt factori importanți în viața economică, pentru că lucrează cu populația unei regiuni, pe care o cunosc. Cetățenii din acea regiune având încredere în conducătorii acestor institute, plasează la ele economiile lor și lise adresează lor dacă au nevoie de credit. Acest rol al caselor de păstrare mici nu poate trece la băncile mari pentru că pe de o parte în urma distanței populația țărănească este împiedecată să plaseze la ele depuneri, iar pe de altă parte, lipsind contactul direct între țărani și băncile mari, mici credit nu pot să găsescă la ele.

Băncile populare în genere cooperativele de credit nu pot suplini aceasta lipsă. Acestea lucrează aproape exclusiv numai cu membrii lor, iar dacă membri nu iau răspundere nelimitată, Banca Populară nu are credit îndelungat. Nici țărani nu au încredere în aceste bănci populare mici pentru a plasa acolo depuneri mai însemnate. Deci: băncile populare nu vor putea da decât împrumuturi mici, pentru a nevoile momentului.

Intrebăm deci: la cine se va adresa țărani, dacă va vrea să cumpească un imobil, să construiască, să facă investiții? O dispozițiune catasofală cuprinde art. 35, care declară că succursalele băncilor străine nu pot primi depozite și fructificări. Prin această se dă lovitură de grație intrării capitalului străin. Numai prin succursalele băncilor străine am putea spera participarea capitalului străin la refacerea țării. Dacă însă aceste succursale nu vor putea primi depuneri, va lipsi caracterul integral al funcțiilor și vor renunța toate probabil la funcționare.

Recunoaștem că anteproiectul cuprinde multe dispozițiuni juste și nimerite. Apărarea mai tare a depunerilor, accentuarea dispozițiilor de supraveghere și de control sunt folositoare. În adevăr, dacă aceste dispozițiuni vor avea țară de lege, depunerii nu vor fi expuși pericolului de ași pierde banii.

Intrebăm însă: ce folos vom avea din toate acestea, dacă nu vor fi deponenții?

A banktörvény

Irtai: Dr. Ládai István.

Sok rosszat és kevés jót irtak már arról a tervezetről, de úgy látjuk, hogy a legfontosabb szempontot a kritika meglehetősen elhanyagolta.

Ez a szempont pedig az, hogy a javaslat ugyszólván kizárólag Bukarestnek készült és nincs tekintettel a csatolt területek viszonyaira, különösen pedig arra, hogy a csatolt területeken működő pénzintézetek legnagyobb része nem bank, hanem csak takarékpénztár. Közülük csak egyesek és ezek is csak kivételesen foglalkoznak bankári ügyletekkel, tevékenységük csaknem kizárólag abban merül ki, hogy betéteket gyűjtenek és kölcsönöket nyújtanak. Némelyek ezenfelül még iparvállalatok részvényeit tartják és ezeket a vállalatokat alimentálják.

Erdélyben és a Bánátban azonban a pénzintézetek ipusa mindig a takarékpénztár volt és a lakosság takarékosági ösztönének kifejlésztése képezte az intézetek főfeladatát. Már most az új banktörvénytervezet éppen ezt a típust tévesztli szem elől. Amikor a betétek gyűjtését és kezelését oly szigorú feltételekhez köti, hogy a betétüzletet csak a nagy bankoknak teszi lehetővé, megsemmisíti azt a takarékpénztári intézményt, mely a legfőbb tényezője volt a muliban a lakosság takarékosági ösztönének és amely a kis tőkék összegyűjtését és gyümölcsöztetését lehetővé tette.

Nem lehet kétséges, hogy a tervezet törvény erőre emelése esetén a tökemegtakarítás főelső sorban áldozatul esni. Azokban a városokban, amelyekben a nagy bukaresti bankoknak nincs fiókjuk, továbbá a falvakban a lakosság részére a megtakarított tőkék elhelyezése gyakorlatilag lehetetlenné válik. Elméletileg ugyan nem kizárt, hogy a kisvárosi és falusi lakosság postán beküldje meg-

takarított pénzét a nagyvárosi pénzintézetek címére. De aki ismeri a kispolgár és a paraszt lélektanát, tudja, hogy ez kizárt eset. A kispolgár és a paraszt csak a hozzá közelálló pénzintézetekben helyezi el vagyonát és minél közelebb van a pénzintézet, annál nagyobb a tőkegyűjtés és takarékoság. Ezért volt elsőrendű intézmény a béke idején fennállott postatakarékpénztár, mely az állam tekintélye alatt állott és a legkisebb faluban is felvette a legkisebb összeget is. Lehetséges volt a tiz filléres betét is, melyet levélbélyeg formájában alkalmaztak a postatakarékpénztár betétgyűjtő-lapjaira.

A hite szövetkezetek nem tölthetik be azt az űrt, mely a takarékpénztárak leűnévei előáll. Azok a hitelszövetkezetek, melyek a népbankok országos központjával dolgoznak, a tagok korlátlan felelőssége mellett alakulnak meg és így a kockázatot áthárítják a tagokra, aminek következtében Erdélyben és a Bánátban, ahol a korlátlan felelősség nagyon ritka e-ét volt, sohasem lesnek népszerűek. A korlátolt felelősség mellett dolgozó szövetkezetek pedig csak igen kis keretekben dolgoznak, úgy hogy a tőkegyűjtés szempontjából kevés jelentőséggel bírnak.

Ez azonban a kérdésnek csak egyik oldala.

Amíg egyrészt a tőkegyűjtés főleg lényegesen megnehezül, addig másrészt a hitelek kielégítése is nagyrésztben lehetetlenné válik. A vidéki takarékpénztárak eltűntével nem lesz a parasztságnak és kispolgárságnak olyan intézménye, amelytől hitelt kaphatna. A nagybankoknál a személyes hitel teljesen kizárt lesz, mert a paraszt és kispolgár csak kis vidéki intézeteknél, ahol ismerték becsületességét és szorgalmát, számítatott személyes hitelle. A jelzálogos hitel, melyet a tervezet a betétek terhére nem enged meg, már most is alig áll fenn, a jövőben pedig egészen meg fog szűnni.

Azt kérdezzük tehát: mit fog tenni a paraszt, ha építkezésre, ingatlanvásárlásra, behúzásokra, földjavításokra pénzt akar felvenni?

Katasztrófális csapást jelent

az a rendelkezés is, hogy a külföldi bankok fiókjai nem vehetnek fel betéket. Háttérbe szorításuk nagy visszatetszést fog kelteni az egész külföldön. Nyilvánvaló, hogy ilyen rendelkezés után az olcsó külföldi tőke nem fog nálunk elhelyezést keresni.

Elismerjük, hogy a tervzetben igen üdvös rendelkezések is foglaltnak. Ezek különösen a betevők fokozott védelmében nyilvánulnak meg. De vajjon mi hasznunk lesz belőlük, ha nem lesznek betevők?

Piața mărfurilor

Cereale și produse

Târgul mondial al cerealelor se află cu totul sub dictatura Americii. Reducerea considerabilă a exportului din Rusia și condițiunile neprielnice puștinului export ce s'ar putea realiza din România au deschis porți largi cerealelor americane pe toate piețele importatoare ale Europei. Exportul țărilor europene se poate spune, că nici nu contează, în orice caz este cu totul neînsemnat pentru a putea influența prețurile. Concurența se desfășoară între Canada, Statele-Unite, Argentina și Australia.

Speculația se simte mai la larg, putând răspândi cu mai multă ușurință zvonuri necontrolate cu privire la producția și disponibilitățile continentelor exportatoare. Comerțul solid se găsește în mare desavantaj față de această stare de lucruri, orientarea cinstită este mai grea și aprovizionările se fac sub amenințarea necunoscutului, fapt din care rezultă o timiditate contagioasă la încheierea tranzacțiilor. Deci o depresiune generală.

Făina suportă, și ea, consecințele acestei depresiuni. Morile s'au aprovizionate în mod insuficient astă toamnă, de sigur în mare parte fiindcă au speculat la baisse.

Peste tot pulsația comerțului este foarte redusă. Rentabilitatea slabă și aceasta cu riscul de a deveni problematică dintr-o zi într-alta apasă asupra acestui comerț atât de înfloritor altădată.

Ferul

În țară liniștea sezonului mori și doar nerăbdarea din cauza întârzierii revizuirii tarifului vamal, dă la cară se așteaptă o favorizare a industriei noastre grele.

Din străinătate însă ne vin știri despre un eveniment de mare importanță produs în Germania, care

nu putem ști ce sfârșit va avea; dar s'ar putea să aibă urmări și pe piața noastră. Guvernul german a ordonat reducerea zilei de lucru dela 10 și 11 ore la 8 ore. Măsura este drastică și fabricile mari protestează, arătând, că pentru a se conforma noului orar ar trebui să anajze 40.000 lucrători pe cei 250.000 ocupați în prezent. În bani acest plus s'ar cifra la 126 milioane mărci aur. Guvernul nu pare a se impresiona de aceste argumente și nu se gândește să cedeze. Uniunea „Rohstahlgemeinschaft” a pus în vedere guvernului că dacă nu va revoca ordonanța referitoare la reducerea orelor de lucru va închide fabricile, fapt care ar lăsa pe drumuri 250.000 de lucrători, o calamitate, care ar avea consecințe grave. Guvernul german tot nu vrea să se înduplece nici în fața acestei amenințări.

Încetarea lucrului în fabricile industriei grele din Germania ar surâde industriei ferului din Franța, Belgia, Cehoslovacia și Polonia, țări, cari s'ar grăbi să scoată un folos din această luptă. În cele din urmă conflictul ar putea să aducă o conjunctură favorabilă și pentru industria ferului din România, dat fiind că ar scăpa pentru un timp de presiunea și dumpingul Cehoslovaciei și al Poloniei și s'ar putea valida mai ușor pe piața internă.

Spirtul

Fabricile de spirt pot fi multumite de primele rezultate ale sindicatului spirtului, a cărui înființare li-a fost impusă de guvern. Spirtul se vinde azi cu 160 lei hectolitrogradul față cu prețul anterior de 121 lei. Am publicat în numărul trecut condițiunile de înființare și funcționare a depozitelor de spirt, cari vor trebui să ia ființă în timpul cel mai scur ca o complectare practică a organizațiilor sindicatelor.

ÁRUPÍAC

Az árupiac helyzetéről alábbi jelentéseink számoznak be:

Gabona és termény

A gabona- és terménypiacon nemcsak Romániában, hanem az egész világpiacon erős kedveltség uralkodik. Ez a depressziós hangulat, amely főleg Amerikát érintette, az utolsó időben némileg enyhült azzal, hogy Am. rika nagyobb kínálatot jött a piacra, míg Európa élénkebb tempóban kezdett vásárolni. Amerikának búzában való térhódítását nagyban elősegítette az a körülmény is, hogy az amerikai buza erős konkurenciája, az orosz buza az id. mennyiségileg a tavalyinál jóval alacsonyabb volt. Természetes, hogy az amerikai buza vez. pozíciója megfelelően befolyásolta a piacot is és diktálja ma az árakat. Ezen az európai spekuláció sem tud változtatni, mert a konkurencia nélkül álló amerikai buza teljesen uralja a helyzetet. Az

árakra befolyással csak az argentinai, az indiai és az ausztráliai termékek lehetnek és etől várják a világpiacon árak lényeges változását is.

Nagy befolyással van a kereskedelemre az, hogy a spekuláció és a kontremindörök igen gyakran nyugalanítják a piacot azzal, hogy különféle variációkban hoznak időjelentéseket, amelyek érdekeinknek megfelelők és ezzel befolyásolják a nem vakmerő közveletőket skedelmét, amely nem mer rizikós üzletekbe bocsátkozni. A másik szintén erős befolyást gyakoroló az, hogy nemcsak az európai piac kon, de még Amerikában sincsenek még tisztában a gabona-értékeléssel, hogy az elmúlt kampányt mennyiségileg is áttekinteni tudják.

A liszt világpiacon a helyzet még sokkal rosszabb. A jelentések mindenfelől a lisztüzlet hanyatlásáról számolnak be és arról, hogy úgy a malmoknál, mint a nagykereskedelemben hatalmas liszt-

készleteket halmoztak fel. A malmok helyzetét „megnehezíti” az a körülmény, hogy az új búza csak drága áron kapható, viszont olcsó lisztet kell adniok, amit csak az ősi vásárlásokkal fedezhettek. Azonban a malmok az ősszel csak igen kis mennyiséget vásárolhattak, részben azért, mert a kínálat mérsekelt volt, a termelők csak vonatoltan ajánlottak árut eladásra, részben pedig azért, mert a malmok spekulációs politikát folytattak, túlmagasnak tarva a kampány induló árait. A malmok most kénytelenek beszerezni szükségleteiket, viszont a gabonával rendelkezők a tavaszi magasabb árral bízva csak szorványosan és kis mennyiségben dobnak piacra árut.

Vas

Románia közvéleménye két szempontból is élénk figyelemmel kíséri a német vasiparnak a saját kormányval szemben most folyamatban lévő harcát. Mint megirtuk, a német kormány népszerű és szociális rendeletet hozott, amely a munkanapot nyolcórás időszakra szálította le az eddigi 10—11 órás munkaidővel szemben. Természetes, hogy a németországi vasgyárak részéről, amelyeknek munkásszáma 250 ezeren felül van, elégedetlenséget váltott ki a rendelet és igyekeztek minden erejüket latbavetni, hogy a kormány visszavonja ezen intézkedését, amely a gyárak állítása szerint a mostani munkateljesítmény elvégzésére 40 ezer újabb munkaadót igényel, ami pénzben nekik 126 millió aranymárka többletkiadást jelent.

A német kormány ezen indokokat nem fogadta el és ragaszkodott a rendelet kereshívtételéhez. Ekkor a „Rohstahlgemeinschaft” bejelentette a kormánynak, hogy amennyiben ezen rendeletét nem vonja vissza, az összes üzemekben beszünteti a munkát, ami 250 ezer embert fogszatna meg a kenyertől. A kormány a fenyegetések dacára is kitart elve mellett és így ha a német vasgyárak tényleg beszüntetik üzemüket, ennek következményei nemcsak a német, hanem az egész világ vaspiacát erősen befolyásolni fogják.

Az üzemek beszüntetése esetén főképen a francia, belga, cseh-szlovákiai és lenyel vasiparra várna erős konjunktúra azzal, hogy a német szükségletet kiegészítse és így az egész világpiacon nagy hossz keletkeznek.

A román nehézipar szempontjából a kérdés azért bír jelentőséggel, mert az erős dumpinggal dolgozó lengyel és cseh-szlovákiai vasipar a német üzemek leállása esetén olyan mértékben lenne foglalkoztatott más helyen, hogy nem lenne szüksége a román piacért versenyezni és így Románia vasipara megszabadulna az eddigi dumpingtól. A belföldi gyárak teljes kapacitásukkal dolgozhatnak és adva lenne részükre a fejlődés minden lehetősége.

Mult heti számunkban megirtuk, hogy a vaskereskedelem sérelmeit orvosolni hivatott vámrevíziós tanács — állítása szerint — már január hó első napjaiban megkezdte a sérelmezett pontok revízióját. Az ígért beváltását azonban a bizottság különböző okokra való hivatkozással elodázza és így nincs remény arra, hogy a sürgösen revízióra szoruló vámtarfa még ez év tavasán tényleg életbe lépjen és megvédje a belföldi nehézipart a tavaszi kampányban a külföldi gyárak tulzó konkurenciájától. Szükséges volna, hogy a kormány a revízióval megbízott tényezőket mentesítene más elfoglaltságuktól és módot adna a bizottságnak arra, hogy a vámrevíziót a legsürgősebben végrehajtsa és még a tavaszi

szezon megkezdése előtt éleibe is léptesse az új vámtételeket.

Az üzleti helyzet tipikus szezon utáni képet mutat, kereslet csak a legkarakterisztikusabb téli cikkekben van és az is a rossz gazdasági viszonyok és a nagy pénztelenség miatt csak kis mennyiségben. A lassu inkasszó súlyos nehéz ékeket okoz a gyáraknak és a nagykereskedőknek és kevés reményt nyújt a tavaszi szezonra.

Textil

Az elmúlt hét a legtejesebb üzletelenségben telt el. A zárzámadások az egész vonalon éreztetik hatásukat, mert minden vállalat csak eladni és nem vásárolni igyekszik, a mérleg megkönnyítése miatt is.

A forgalomra kihatással van az abnormis hideg is, mert a vidéki kereskedők nem jönnek be vásárolni.

A textilipart súlyosan érinti az, hogy a tavaszi szezon előkészítése nem tudja nyugodtan eszközözni, mert még mindig kab nettítok a vámrevíziót eszközölő bizottság álláspontja a vámtételek kérdésében.

A bizottság másirányu elfoglaltságáról való híva közással halogatja a revízió befejezését és így egy a belföldi gyárak, mint az importőrök a legnagyobb bizonytalanságban vannak.

Üdvös volna, ha a bizottság a legrövidebb időben belül befejezné a revíziós munkálatokat és módot adna arra, hogy a belföldi gyárak még a tavaszi szezon beállta előtt megkezdhesék nyugodt és minden meglepetéstől mentes működésüket.

Nem szorul magyarázatra, hogy mit jelent a belföldi iparnak a nyújtott vámvédelem. Annak dacára, hogy a hevenyében és a szakértők és az érdekeltek meghallatása nélkül összeállított vámtörvény h. mszeg a hibáktól és az elirásoktól, rövid hat hónap alatt 50 százalékbán konszolidálni tudta a belföldi textilipart. A hazai ipar védelme és a munkanélküliek ezrei appellálnak a revíziót végző szakminisztérium megértő és méltányos belátására, hogy a revízió a lehető legrövidebb időn belül és a belföldi ipar százszázalékban való megvédésének fgyve. embevétele mellett nyerjen befejezést.

Fűszer- és gyarmatáru

Csendes, ünnep utáni hangulat. A közönség az ünnepi vásárlásokban kimerülve, most pihen. Az engró- és a de'ailforgalom is a minimális keretek közé szorítkozik. A leltár és mérleg készítés igen sok helyen szomorú eredményeket mutat és a tavaszi szezonban az üzletbeszün. etések és a csődök napirenden lesznek.

Az inkasszó napról napra gyengül és a váltóváltások szaporodnak. Olyan cégek engedik peresíteni magukat, akiknek bonitásuk eddig vitán felül állott.

Bőr

A nagy hideg miatt a vidéki közönség és a kereskedők nem jönnek be vásárolni a városba. Ez természetesen még lanyhábbá teszi a piacot.

A gyárak és nagykereskedők raktárai tevé vannak aruval, aminek nem a túlprodukción az oka, hanem az, hogy a mult ősznek a száraz időjárása miatt üzletelentül lepergett szezonja még most is érezteti hatását, mert az erősebb kampányra felkészült kereskedők árukészlete még most is a raktárakban fekszi.

Az üzletelenség dacára is a gyárak a nyersbőrarak állandó emelkedésére való hivatkozással a keményáruk árát kg.-ként 5, a felsőbőrökét pedig 3—4 lejfel-

Cuba contra Java

Spre un războiu al zahărului pe piața mondială? — Trestia contra sfecei — Etapele istorice ale zahărului — Acțiunea colonelului Tarafa

— Dela corespondentul nostru special —

Puțini dintre celtorii, cari vor da cu ochii de aceste rânduri în clipele, în cari vor savura o ceașcă de ceai sau de cafea aromată, îndulcită cu o porție potrivită de zahăr — vor fi prins de veste, că pe piața mondială a început un vuet surd, din care ar putea să ia naștere un războiu economic din cele mai aprige în jurul delicioaselor pătrățele albe, cari și-au cucerit o poziție atât de apreciată în alimentația întregii lumii civilizate.

Dar nu e numai vuetul. Gruparea de forțe, cari se privesc față în față gata a se ciocni, începe a se desluși: *Parlamentari* aleargă delă o tabără la alta, consfătuiri între țări și continente se pun la cale, ca în preajma conflictelor politice sau armate. Se încearcă o concentrare internațională. Mare lucru va fi, dacă din toate acestea nu se vom alege cu un conflict economic de proporții mondiale.

Cauza acestui conflict ar fi: producția mereu crescândă a zahărului pelângă o rentabilitate promițătoare de perspective și mai largi, — de aici rivalitatea marilor centre producătoare și râvna de a și disputa dacă nu un monopol — cel puțin supremația, sau măcar întâietatea pe piața mondială.

Taberele rivale.

Gruparea forțelor rivale începe a se desluși, dar nu este încă fixată. Avem de o parte Zahărul continental produs din sfeclă; iar de altă parte zahărul colonial produs din trestie. Uneori se pare, că lupta se va da între cele două feluri de producție, Zahărul de sfeclă având avantajul de a fi o producție națională indigenă a țărilor mari consumatoare pe loc. — trestia având avantajul de a crește aproape fără îngrijire în plantații de o întindere enormă pe terenuri al căror preț nu cade în cumpănă și în mijlocul unor populații primitive cari ofer mâna de lucru atât de eficientă în cât produsul sfecei ar suporta ușor transporturi foarte îndepărtate și ar fi însă destul de eficient, pentru a poate depe piața produsului sfecei chiar în țările de producție, ca și de sigur nu s'ar putea lăsa fără apărare.

Lupta va trebui deci să se încingă pentru piețele țărilor neproducătoare, sau slab producătoare de zahăr; dar, neașteptat, cu repercusiuni și asupra țărilor cu o producție abundentă, cari în primul rând vor trebui să se apere contra invaziei din afară; iar al doilea rând nu vor renunța ușor la cucerirea piețelor apropiate, spre cari condițiile de transport le-ar favoriza.

Din capul locului atitudinea mai ofensivă este din partea zahărului colonial, față de care zahărul pro-

duc din sfeclă ar putea ajunge în situația de a nu se putea apăra fără taxe prohibitive la import și fără înlesniri de transport, refacții și prime la export.

Deocamdată, deși mișcarea grupărilor interesate se înțelege, primordia nu pare iminentă din cauza lipsei de unificate în tabăra zahărului colonial. Din contra cele două centre mari de producție ale zahărului de trestie Cuba (America) și Java (colonia olandeză din Asia) sunt absolut ostile una alteia. Un rol important ar mai putea juca și Judiile răsăritene.

Până când Americanii nu se pot înțelege cu Olandezii — consumatorii pot să și soarbă cafeana sau ceaiul fără a se teme prea mult de un cartel, care li-ar scumpi bucăți de zahăr; iar comerțul își poate urma liniștit căile obișnuite, fără a se teme de mulțele restricțiuni și reglementări, cari i-ar stânjeni activitatea.

Pentru producători chestiunea se pune altfel; ei pot să și găsească socotelile eventual neturburări în țările lor de producție și în cazul unei invazii amenințătoare ar găsi de sigur mijloace pentru a reacționa; dar fără un cartel internațional nu s'ar putea avânta prea mult în acțiuni de pătrundere peste hotare.

Țări exportatoare învecinate, sau apropiate de noi, cari s'ar resimți mai mult din cauza unor acțiuni energice pe piața mondială, sunt: Polonia, Germania, Cehoslovacia, Austria, Italia. Noi avem o situație relativ neutră întru cât producția noastră se consumă în interior și importul este atât de redus, în cât ar putea fi suprimat fără nici o perturbare. În anul 1926 am exportat zahăr și zaharicale pentru 3 milioane lei și am importat pentru 13 milioane și 648.000 lei. Aceasta nu înseamnă însă, că o perturbare pe piața mondială n'ar putea crea conjuncturi, cari să provoace o mișcare și la noi în țara unei invazii, fie prin ispita că ni-ar oferi de a porni spre cuceriri momentan remuneratoare în afară.

Notițe istorice.

Zahărul era cunoscut din timpuri străvechi în Asia sub forma sucului dulce extras din trestia de zahăr.

Alexandru cel mare a adus sucul dulce în Europa și în nordul Africii și a făcut plantații în țările de trestie de zahăr în Persia de sud, cari s'au păpădit de mult, locul lor rămânând deșert.

Egiptenii au iscodit cristalizarea zahărului prin fierbere, dându-i astfel o formă mai ușor comercială. Arabii au continuat fabricația și comerțul zahărului în Marea Mediterană. Spaniolii au dus tre-tia

de zahăr în Brazilia, unde a prosperat atât de bine încât în scurt timp Europa a început a importa acest artico; din lumea nouă în așa măsură în cât plantațiile Arabilor din jurul Mediteranei au decăzut cu totul în veacul XVI. Pe la jumătatea veacului al XVIII. Marggraf în Berlin și alți alchimisti au descoperit, că sfecla poate da un suc tot atât de dulce și plăcut la gust ca și trestia. Fabricația zahărului în sfeclă a luat avânt mai ales în timpul războiului lui Napoleon în timpul blocusului englez, care a tăiat comerțul cu America. În câteva decenii zahărul din sfeclă a ajuns să rivalizeze cu succes față cu zahărul colonial. Producția a mers crescând, ajutată foarte mult prin răspândirea consumului de cafea, cacao, ceai, aceste alimente fiind deasemenea ajutate extraordinar în răspândirea lor tocmai prin faptul că zahărul ajunsese la îndemâna oricui.

Cuba avea de câteva decenii cea mai importantă producție de zahăr. Mu tele revolte interne i-au distrus-o aproape. Războiul mondial dstrugând producția multor țări, producția din Cuba s'a refăcut. Statele Unite îi ofereau o piață de desfacere cu atât mai bună, cu cât prohibirea beuturilor spiruoase, a favorizat enorm consumația zahărului.

Misiunea Colonelului Tarafa.

După războiu a fost reluată și producția statelor foste beligerante din Europa, Olanda a început să producă mai intensiv în Java, a sporit și producția în India, în total producția mondială a crescut cu o treime peste cea dinaintea războiului. Producția prea abundentă a provocat scăderă prețurilor. Încă înainte de războiu se realizase la Bruxelles o convenție internațională a zahărului cu scopul de a reglementa prețurile și exportul.

Acum o nouă acțiune de concentrare pornește din Cuba. Colonelul Tarafa a venit acum sunt câteva săptămâni la Paris, Amsterdam, Bruxelles, Berlin cu misiunea de a realiza o înțelegere cu scopul de a limita producția. Propunerile sale au fost bine primite în unele țări. Olanda însă s'a arătat ostilă oricărei concentrări, voină să și păstreze toată libertatea.

Deocamdată misiunea colonelului Tarafa se poate considera ca eșuată; dar problema rămâne la ordinea zilei pentru factorii producători direct interesați și de sigur va fi reluată.

Pentru producția continentală problema va deveni amenințătoare din momentul când Cuba și Java ar cădea de acord. Atunci conflictul s'ar declara între trestie și sfeclă. Urmarea ar fi că producția continentală a zahărului de sfeclă ar fi nevoită să se limiteze în cele mai multe cazuri la consumul interior.

Lucian Bolcaș.

Bukarestben az utazó urak találkozó helye a

**Restaurant
BURSA**

Iszletes román és magyar könyve. Utazók 10 százalék kedvezményben részesülnek.

str. Mihail Voda 1,
amelyet AUSLÄNDER VILI vezet.

emelték. Az áremelésre vonatkozólag munkatársunknak alkalma volt beszélgetést folytatni egyik nagy bányász igazgatójával, aki az alábbiakat mondta:

— A gyárak — bár nem szívesen tették, — mé is kénytelenek voltak az árakat felemelni, mert a nyersbőr árának állandó emelkedése erre őket reá kényszerítette.

— A gyárakat az üzem fenntartása kényszeríti arra, hogy bármilyen árban is beszerezzen nyersbőr-szükségletüket. A rossz gazdasági viszonyok ebben a szakmában éreztetik talán legjobban hatásukat, mert a leromlott kereseti viszonyok miatt a husfogyasztás 35 százalékkal csökkent. A husfogyasztás csökkenése természetesen fordított arányban áll a nyersbőr emelkedésével. A piacon olyan kevés a nyersbőr, hogy minden egyes bőrtérz harc folyik a gyárosok között és természetesen ez a nagy hossz a bányákat teljesen kiszolgáltatja a nyersbőrkereskedők önkényének, kik megfélemlően ki is használják ezt a helyzetét energiájukat.

— A belföldi áruk árai nem függenek a vámvédelemtől. Ezt igazolja az a tény, hogy ma a belföldi gyártmányok árai jóval alacsonyabbak, mint bármilyen külföldi gyárak ugyanolyan minőségű gyártmányaiból, akár kálálva. Ma már a vámvédelem csak illuzórium, mert ha teljesen figyelmen kívül hagyjuk a b hozatali vámkat, még abban az esetben sem konvenial ide a külföldi áru.

Irányárak: Croupon 225—245, nyak 140—155, talpbélés-nyak 185—195, hasszél 120, talpbélés-hasszél 165, borjúbox fekete 75—79, borjúbox színes 75—80 lej.

Prețul aurului și al argintului

Comisiunea specială de pelângă Ministerul de industrie și comerț care se ocupă cu fixarea prețului aurului și argintului, cercetând prețurile acestor două metale prețioase de pe piețele mondiale, au fixat următoarele prețuri:

Aurul 107.804 lei kgr.

Argintul 2.814 lei kgr.

Acesse prețuri sunt valabile pentru tranzacțiuni din comisiunea internă pe intervalul de la 1 la 15 Ianuarie a. c.

A Temesi Agrár Takarékpénztár Rt. huszonötmillió lejre emeli alaptőkéjét

A Temesi Agrár Takarékpénztár Rt. nagyarányú építkezési munkálatok, amelyek a pénztárnak a Jenő-hercegségre nyitópályának uccai frontját emelték és komoly diszessében gazdagították befizetéshez közelednek.

Értesülünk szerint az állandóan fejlődő, tekintélyes pénztárnak a közeljövőben alaptőkéjét 25 millió lejre fogja felemelni.

Az új kibocsátású részvényeket a pénztár régi részvényesei fogják teljes számban leigyezni.

Fabrica de Mobile de Fer, Aramă și Articole în Masse Mari de Fer

Vas-, Rézbutor és Vastömegcikkék Gyára

Timișoara III., Piața Bisericii No. 2.

Produce tot felul de mobile în fer și alamă, instalațiuni de spital și hoteluri, mobile de gredini, și rame din fer și lemn impletituri de sârmă.

Gyárt: mindennemű vas- és rézbutort, korhezi berendezés, vas és fakereit s dronyo-ka, kerti butorokat.

Asigurările duc o luptă grea

Continuarea anchetei noastre — De vorbă cu un vechiu asigurător — Dificultăți și neajunsuri — Asigurările nu stau pe roze — Un ecou din cercurile asigurătorilor

(Cluj 6 Ian.) — Ancheta noastră publicată în Nr.-ul de Crăciun sub titlul „Asigurările față de comerț și industrie” a provocat un ecou printre asigurători cași în publicul care formează clientela societăților de asigurare. Ni-s'au adus la cunoștință comentarii pro și contra și aceasta nu poate decât să ne înbucure ca o dovadă, că am atins o problemă care interesează cercuri largi nu totdeauna satisfăcute de modul de funcționare al institutelor de asigurare. De altă parte nici institutelor de asigurare nu pot fi încântate de situația ce o au, având de luptat cu o mulțime de neajunsuri, cari n'au putut fi înlăturate decât în parte prin cartelarea societăților mai importante.

Dăm cuvântul de data aceasta la un vechiu și respectabil asigurător, care a jinit să ne dea unele lămuriri cu condiția să-i respectăm anonimatul, pentru a ne putea vorbi mai deschis — „fiindcă suntem sătui de diplomații și reticențe, cu cari se menajează unele susceptibilități; dar nu se pot îndrepta neajunsuri, depe urma căror suferă o ramură importantă a economiei naționale”.

— Ancheta d-voastră este interesantă și vă felicit — începe interlocutorul nostru. Vă felicit pentru ideea de gazetari sensibili la tot ce frământă viața publică și luptele de interese... Dar nu îmi cereți să aprob toate declarațiile, pe cari le publicați în acea anchetă. De altfel este și firesc: d-voastră publicați răspunsuri ale unor persoane din diferite sfere de interese. Liber este fiecărui să privească chestiunea din punctul de vedere al sferei sale de interese.

— Imi pare bine, că imi oferii prielul, să arăt publicului mare și în primul rând clientele noastre foarte variate, că institutele de asigurare au de luptat cu o mulțime de neajunsuri și cu situații nu totdeauna prielnice și dacă nu putem să facem tot binele ce îl dorim, în măsura și în condițiile cele mai plăcute și mai ușoare pentru public — nu este totdeauna vina noastră. Voi aminti în treacăt numai câteva puncte, pe cari le-am dori și noi să fie altfel... Dar, pentru Dumnezeu, să avem răbdare. După un războiu ca acela prin care am trecut, să ne pară bine, că mai existăm!

Asigurările în coroane dinainte de războiu

Asigurările de viață făcu' în coroane dinainte de războiu au dat prilej la multe nemulțumiri după dăvălirea coroanelor în Austria și Ungaria și după schimbul coroanelor la noi. Asigurații abia au primit o nimica toată și asupra societăților a rămas adiu, că au luat prima în coroane aur, ca să plească pe urmă într-o monetă cu totul depreciată. N'am mai termina, dacă ne-am apuca să discutăm întrucât această imputare este îndreptățită, sau nu. Mă opresc la concluzia ce și-o face publicul și această concluzie se cristalizează într-o neîncredere față cu societățile de asigurare.

Cu această neîncredere au de luptat și societățile, cari n'au făcut de loc asigurări în coroane, dar au venit să lucreze pe un teren subminat de neîncrederea publicului.

Tarifele urcate

Iată un mare neajuns. De sigur, am dori ca tarifele să poată fi mai reduse. În taină pot să-ți

soptesc, că unele tarife vor mai fi majorate.

Dar cum să ne apărăm contra danelor mult mai numeroase după războiu și când atâtea danne sunt rădit puse la cale din răutate și cu intențiuni de a profita în mod abuziv și fraudulos?

Mai gândiți-vă apoi cât ne costă organizațiile reprezentantive-

A kerületi szeszraktarak megkezdik működésüket

Harminc foknál erősebb pálinka nem kerülhet fogyasztásra — A szesz hígítására és aromatiszálására vonatkozó intézkedések

A Szeszszindikátus megalakulása a romániai szeszpiacot katasztrófális helyzetből segítette ki és rövid működés óta is tanubizonyságot tett arról, hogy a romániai szesziparnak feltétlen szüksége van arra, hogy közontli szerv irányítsa meghatározott program szerint. Ha összehasonlítást teszünk a Szindikátus megalakulása előtti és a szeszpiacnak mostani helyzetéről, objektive megállapíthatjuk, hogy

a szeszgyárosok csak a legnagyobb megelégedéssel nyugtázzhatják a Szindikátus által elért eredményeket.

A nagy koncepciójú Szindikátus a hirtelen megalakulás következtében a munkahalmaz miatt természetesen elkövetett egyes hibákat, amit az eddig illegálisan dolgozó gyárak és egy-két személyi ambiciójában megbántott egyén igyekezett kihasználni és a kezdet aglomerációjából fakadó hibákat, mint a Szindikátus szervei hibáját tüntette fel.

Ha figyelembe vesszük azonban, hogy a Szindikátusnak rövid három hónap óta tartó működése óta mindinkább kialakuló

munkaprogramja ma már közel száz százalékban beteljesedett

és minden igyekezete az, hogy a szeszipar hatalmas problémáit megoldja és Romániának majdnem csődbejutott szesziparát konszolidálja, meg kell állapítanunk azt, hogy

agenții, cari se fac acum și cari nu totdeauna reușesc: iar până când se dovedește, că încercarea n'a reușit, societatea interesată de obicei a așteptat parale de geaba câteva luni.

Nici o societate n'a inventat cum să scape de aceste cheltuieli. Societățile cu organizații mai vechi le au într-o proporție mai redusă; dar tot le au fiindcă o societate, care nu și-ar completa mereu organizațiile, ar ajunge să le desorganizeze cu totul în câți-va ani.

a támadások nélkülöznek minden reális alapot,

A Szeszszindikátus megalakulásakor a pénzügyminiszterium kötelezte a Szindikátust kerületi szeszraktarak létesítésére, hogy ezzel akadályoztassanak meg a szeszszitalo elárúsításánál és azok elészítésénél tapasztalt visszaélések. A törvény 42. szakasza értelmében

a Szindikátus az ipari szesz egyedüli elárúsítója,

(ez a törvényszakasz nem vonatkozik a gyümölcsből és borokból készült szeszre), amely megynként legalább egy kerületi raktárt köteles létesíteni. A miniszterium sürgetése folytán a Szindikátus a legrövidebb időn belül elég t kell legyen a törvényben előirt feltételnek és tekintettel arra, hogy ezen lerakatok működésüket a közeljövőben megkezdik, szükségesnek tartjuk leközoelni az illetékes szakminiszterium idevonaikozó rendelkezését:

A kerületi szeszraktarak a megye szeszgyárai által termelt szesz letéteményezését, hígítását, aromatiszálását és annak pálinkaként való eladását eszközölik. A szesznek a gyárakból való elszállítása — a lerakathoz való továbbítás céljából — csakis a Szindikátus közegei által kiadott rendelkezési bon ellenében eszközölhető. A szabadforgalmi jegyen, amelynek alapján a szesz elvihető a gyárból, világosan feltüntetendő azon kerületi lerakat, amelyhez a szeszt szállítják. A szesz fizetett fogyasztási díjjal hagyja el a gyárat, vagy pedig hitelezés alapján, amennyiben a

gyárnak a miniszterium engedélyezte a szeszadóhitelt.

A gyár a lerakathoz legalább 2500 liternyi mennyiségben szállíthat szeszt. A gyárban a leraka hoz érkező minden szesz mennyiség azonnal felvételezendő a lerakathoz beosztott ellenőrző közeg által, ugyszintén minden legkisebb hiány — esetleg többlet — a szesznek a lerakathoz való érkezése pillanatában megállapítandó és feltüntetendő a miniszteriumnak előterjesztendő jegyzőkönyvben.

A lerakathoz eladás céljából leszállított szeszt aromatiszálni és hígítani kell, még pedig 30 fokig való redukálással. Szigoruan tilos a lerakathoz olyan aromatiszalt szeszt kiadni, amely erősebb 30 foknál.

Amint a szesz a lerakathoz megérkezik, az ott működő ellenőrző közeg értesíteni tartozik azonnal a pénzügyigazgatóságot az aromatiszálási intézkedések megtétele céljából.

Az aromatiszálást csakis a pénzügyigazgató, vagy helyettes igazgató eszközölheti a földmivelségi miniszterium képviselőjének, a gyár ellenőrző közegének és a lerakat vezetőjének segédlete mellett.

Az aromatiszálást szolgáló esszenciák a következők: secarica, anason, isma, (menta) chimion és enupere. Ezekből csakis két ó használható az aromatiszálásra, amely két esszenciát a lerakathoz donos választhatja ki és annak kívánsága szerint időközönként a két választott esszencia minősége változtatható. Az aromatiszalt és hígított szeszt fahordókban kell tartani.

A lerakattulajdonos kérelmére a szesz 30 fokig hígítandó avégből, hogy eladásra, fogyasztásra kerülhessen. Ezen hígítást az illetékes ellenőrző végzi, a földmivelségi miniszterium képviselője, az ellenőrző közeg és a lerakattulajdonos segédlete mellett. Az ily módon aromatiszalt és hígított szesz a zöld színű szabadforgalmi bizonyítvány alapján szállítható csak ki a gyárból.

A lerakattulajdonos és jegyzőkönyvek a lerakattulajdonostól szerzendők be, a szabadforgalmi bizonyítványok pedig a pénzügyigazgatótól.

A temesvári Leszámitolóbank R.-T. 24 millió lejre emelte alaptökéjét

A temesvári Leszámitolóbank Részvényársaság múlt évi december 30-án Blășian Victor igazgató-sági elnök elnöklété mellett megtartott rendkívüli közgyűlésén jelentést tett arról, hogy alap tőkájének 12 millió lejről 24.000.000 lejre való felemelése keresztülvezettetett és ezzel kapcsolatban, az eszközölt b fizeté-ekből, a felmerült ökötségek levonása után 3.750.000 lej az intézet tartaléka apjához csatoltatott.

Az in ézet ezek szerint a múlt év végével 24 millió alaptőke mellett 10.250.000 lej nyílt tartalékok f lett rendelkezelt.

Automobile

Accesorii
Cauciucuri

JILLESZCUI

Autó-garage
Benzina, uleiuri.

C L U J,

Strada Regina Maria 16
Strada Dorobanților No. 3.

Sucursala: T U R D A.

TÖKÉVEL

és nagy gyári praxissal rendelkező

mérnök

megfelelő

elhelyezkedést keres

Megkereséseket „Társulás vagy állás” jellegére a kiadóhivatalba kér.

Cum se va face stabilizarea leului

Operația stabilizării în alte țări — D. C. Garoflid despre expunerea făcută de D. dr. I. N. Anghelescu asupra stabilizării

Guvernul și Banca Națională au anunțat, sub diferite forme, că în curând va fi realizată stabilizarea legală a leului. Când și în ce condițiuni nu s'a spus, și cu drept cuvânt înfăptuirea stabilizării este legată de importante operațiuni financiare, de a căror reușită, guvernul nu poate fi sigur cu anticipație, iar anunțarea timpurie a cursului de stabilizare sau a altor amănunte asupra reformei, poate da loc la speculațiuni dăunătoare.

Cu toate că suntem lipsiți de amănunte asupra proiectelor guvernului, operația stabilizării este azi atât de bine cunoscută sub toate fețele ei, prin numeroasele exemple ale celorlalte țări care au făcut-o încât nu e greu să presupunem ce va putea fi stabilizarea în România.

Etalonul aur

Despre stabilizarea monetară în săși nu se mai pot spune lucruri cari să nu fie cunoscute de toată lumea.

După lungi discuții și propuneri — din cari multe nu sunt lipsite de teme — țările toate cari au avut moneda avariata în urma războiului, s'au hotărât să revină la sistemul monetar dinainte de război, denumit al etalonului aur.

Sub acest regim, uni'atea monetară a unei țări reprezintă o anumită cantitate de aur iar băncile de emisiune sunt obligate prin lege,

Stabilizare prin devalorizare

Hotărârea guvernului de a stabili leul la cursul actual sau la cel pe care îl va avea în momentul stabilizării, presupune devalorizarea leului, adică recunoașterea egală a deprecierei sale.

Leul nou, presupunând că va fi stabilit la cursul de acum, va reprezenta de circa 33 ori mai puțin ca leul dinainte de război.

Un kilogram de aur, în loc să reprezinte 3100 lei, ca în 1914, va fi preschimbat de Banca Națională contra unei sume de aproximativ 100.000 lei. Cam atât costă acum kgr. de aur. Valoarea noii unități monetare fiind prea mică, se poate întâmpla ca odată cu stabilizarea să se adopte o nouă unitate, așa cum au făcut mai toate țările cari au avut moneda prea puternic depreciată.

Asfel, Austria are acum șilingul drept unitate, în loc de coroana dinainte de război iar Ungaria a botezat noua sa monedă pengő.

Chestiunea prezintă oarecare importanță, căci o unitate monetară prea mică, așa cum e leul acum, aduce un spor de cheltuieli în administrația întreprinderilor, căci calculele cu cifre mari reclamă funcționari mai mulți. Apoi există o părere consacrată universală că țările cu cât sunt mai sărace cu atât au o cantitate monetară mai mică.

Părerea aceasta se va mai schimba în urma hotărârii curajoase a guvernului italian, care și-a stabilit lira, reducându-i valoarea în aur la cam un sfert din ceea ce a fost înainte de război.

Mijloace de stabilizare

Bine înțeles că partea cea mai importantă a chestiunii stabilizării n'e prezintă alegerea numelui noii unități sau fixarea valorii sale convenționale. Greul îl constituie găsirea mijloacelor prin care să se asigure stabilitatea noii monede, adică menținerea ei la un curs invariabil față de monedele stabilizate. Din cele ce am spus

să plătească, la cerere, deținătorului de bilete de bancă, monete în aur în valoare corespunzătoare.

Leul dinainte de război, reprezentă după lege, 03226 grame aur, adică, un kilogram de aur valora 3100 lei. În practică, Banca Națională, care n'avea a r atât de abundant ca băncile de emisiune din alte țări mai bogate, dădea cu preferință devize, adică cea asupra străinătății celor cari aveau nevoie pentru plățile lor în străinătate.

Obligația legală a băncilor de emisiune de a preschimba biletele de bancă emise de ele contra aur, se numește convertibilitate și mulțumită ei, cursul hârtiei-monetă se menținea fără mari diferențe la paritatea legală. E un sistem care a făcut dovada trăiniceii sale prin utilizarea lui, în mai toate țările europene înainte de război, iar în ultimii ani, după încercări neisbutite de a înlocui acest sistem prin altele, treptet, statele îl readoptă. Deci din acest punct de vedere, nu ne putem aștepta la surprize din partea guvernului român.

Reforma pe care o anunță va fi, în realitate restabilirea etalonului aur, cu modificările impuse de împrejurări. Cea mai importantă schimbare adusă regimului monetar dinainte de război va fi aceea că noua unitate monetară, indiferent dacă va păstra numele de leu sau va căpăta un altul, nu va mai reprezenta aceeași valoare în aur.

anterior s'a văzut că sub regimul etalonului aur, acum în vigoare în mai toate țările, cursul monetei se menține prin faptul că banca de emisiune pune la dispoziție aur sau devize-aur, celor cari au de făcut plăți în străinătate.

În momentul de față, noi trăim sub regimul cursului forțat, Banca Națională fiind scutită prin lege (convenția monetară din 1925) de obligația de a da aur sau devize contra lei.

După stabilizare însă, Banca Națională va trebui să dispună de un stoc suficient de aur și devize pentru ca să poată face față cererilor.

În acest scop guvernul va mijloci unul sau mai multe împrumuturi în străinătate pe care le va pune la dispoziția Băncii Naționale, pentru ca să-și completeze stocul de aur pe care-l are acum. În bilanțul Băncii Naționale vedem că ea posedă circa 250 milioane lei aur.

Cele 21 miliarde lei hârtie, cari se află acum în circulație, reprezintă acum circa 650 milioane lei aur, astfel că cele 250 milioane lei aur pe care le posedă reprezintă o acoperire de peste 30 la sută.

Cum însă experiența a arătat, pe deoparte că România de azi are nevoie de o emisiune de aproape un miliard jumătate lei aur, iar acoperirea metalică trebuie să fie mai puternică decât înainte de război (legal era de 33 la sută) urmează că Banca Națională ar avea nevoie de un stoc de aur și devize de circa 500—800 milioane lei aur, dacă vrea dela început să se pună în situația de a putea satisface bine nevoile țării sau de ceva mai puțin, dacă își propune să procedeze pe indelete.

Și într'un caz și în altul, e nevoie de un important împrumut, stabilizarea neputând fi pornită cu un stoc metalic mai mic de 350—400 milioane lei aur.

Cu atât mai mult cu cât stabilizarea nu poate fi realizată cu sorși de izbândă deplină decât dacă ea dă puțința producției să se des-

volte și prin urmare numai atunci când banca de emisiune nu e nevoită să restrângă forțat creditele cerute de dezvoltarea producției.

Condițiunile economice necesare

Privind sub această înfățișare problema stabilizării la noi, trebuie să recunoaștem că rezolvarea găsește desule condițiuni neprielnice. Producțiunea a fost prea mult timp încâtușă, pentru ca prin simplul fapt al stabilizării, ea să poată lua avântul necesar. Va trebui să i se creeze acele condițiuni și anume: să se sporească într'o măsură importantă creditele de reescont ale Băncii Naționale: să se înlesnească intrarea în țară a capitalului străin; să se reducă sarcinile fiscale în limite suportabile astfel ca prețul de cost al produselor noastre exportabile să nu slănjenească exportul și în sfârșit să se sporească curând capacitatea de transport a căilor ferate.

Fără aceste măsuri, stabilizarea nu va fi decât un prilej pentru a scoate și mai bine în evidență sărăcirea generală a țării și poate chiar o experiență primejdioasă. Aceasta s'a putut vedea din exemplul altor țări, cari au pornit deasemenea la înfăptuirea stabilizării în condițiuni neprielnice. Rezultatul a fost că, după scurt timp de stabilitate moneda a reînceput să scadă, impunând noui și grele sacrificii țării.

Așa s'a întâmplat în Polonia și Bulgaria, unde abia a doua stabilizare, făcută în condițiuni potrivite, cu sprijinul îndestulător al capitalului străin și cu măsurile interne de înlesnire a producției, a adus o eră de prosperitate.

D. C. Garoflid despre tehnica stabilizării.

În legătură cu tehnica stabilizării mai rămintim încă părerea D. C. Garoflid, fost ministru, în legătură cu tehnica stabilizării, expusă de d. dr. Anghelescu, într'o conferință ținută la Asociația Economistilor.

D. Garoflid relevă atitudinea prezentă față de stabilizarea monetară a acelor, cari ani de zile au fost apărătorii atât de hotărâți ai revalorizării, încât ei nu ezitau să pună la îndoială chiar principiile științei pe care o profesază.

Acum când vechea credință nu-i mai interesează, revalorizatorii de până eri sunt grăbiți a expune tehnica stabilizării.

Cursul stabilizării.

În conferința sa, scrie d. Garoflid, d. Profesor Anghelescu ne expune cunoscutele operațiuni pentru înfăptuirea stabilizării, precum și ordinea lor. Nu e nimic nou și nu poate fi. Are, însă, și o contribuție originală. Acea privitoare la calcularea cursului stabilizării.

Bizuindu-se pe statisticele noastre asupra numerilor indice, statistici despre cari însuși d-sa ne spune că nu prezintă o prea mare încredere, ajunge la concluzia, că puterea de cumpărare a leului în interior este mai mică decât cea pe care o arată cursul schimbului: și anume 2,8 centime aur, față de 3,2 centime.

Această constatare îl determină, deocamdată, să fixeze cursul stabilizării la nivelul arătat de prețurile interne. Socoteala însă nu e completă.

Stabilizarea și taxele de export.

D. profesor uită, fap' regretabil pentru un specialist, că noi suntem încă sub regimul taxelor de export. Când aceste taxe vor fi desființate, și pentru reușita stabilizării, ele trebuie neapărat desființate, nivelul prețurilor se va sui și puterea de cumpărare a leului în interior va scădea.

Pe această bază dar, punctul de stabilizare trecuță socotit mai jos.

După ce pune ca bază a fixării cursului stabilizării, nivelul atins de prețurile interne, d. profesor, acum speriat de concluziile sale, părăsește acest criteriu și luând în considerare cursul schimbului, printr'o operație a la Solomon, face o mijlocie între aceste două poziții ale leului și hotărăște un curs de stabilizare împăciuitor de trei centime aur.

Așa dar nici 2,8 centime, nici 3,20 centime.

Dacă stabilizarea valorii interne a desființării leului, făcută fără a se avea în vedere efectul desființării taxelor de export și fără un control riguros al datelor statistice privitoare la numerele indice și o analiză a prețului mărfurilor, ni se pare o lucrare puțin serioasă, indicarea cursului de stabilizare la trei centime aur prin mijlocul arătat mai sus nu poate fi socotită ca o măsură tehnică.

Nu era nevoie pentru acest rezultat de consultarea unui specialist; cei care au fost nevoiți să recunoască necesitatea stabilizării, fără a întreba pe d. profesor, puteau să fixeze, empiric, și cursul fără ajutorul său tehnic. Nu cursul de 3,20 centime, ci de 3, că-i mai rotund, se calculează mai ușor, se poate susține mai bine, necesită o acoperire aur mai mică, etc.

Stabilizare fără capitaluri din afară?

În expunerea sa d. profesor face și o regretabilă omisiune. D-sa nu ne vorbește nimic despre rolul împrumutului din afară în tehnica stabilizării. Știința ne spune că fără această mișcare a capitalurilor nici o stabilizare nu poate să reușească, nici o monedă nu se poate susține, chiar dacă principalele condiții obiective ar fi împlinite. Când moneda arată tendința de scădere și când banca de emisiune ridică scontul pentru a-și apăra stocul, trebuie să fim siguri că din afară vor veni capitaluri cari să umplă golul trecător al balanței noastre.

Dar pentru aceasta trebuie să avem o politică economică și fiscală care să le fie favorabilă. Ar fi foșt interesant ca d. profesor să ne spuie ce crede, în această privință despre acțiunile nominative, despre politica de naționalizare a întreprinderilor, despre regimul fiscal al capitalurilor streine, despre abrogarea și schimbarea legilor, etc.

Chamotte tüzálló téglá Horgonyolt cserép

legolcsóbb árban, lejobb minőségben

Léderer Márton

Chamottetégla, Cserépgyár és Mészégető R.-t.-nál

Alesd

Központi iroda:

Oradea-Mare, Str. Berthelot 6. Telefon: 6-86.

Cluji képviselőt:

Szénási Józsefné és Társa

épitőanyagraktár, Str. M-á năsturului 8.

Az aradi áru- és értéktőzsde választott bíróságának szokványai

A tőzsde közgyűlése úgy határozott, hogy jóváhagyás előtt a tagoknak megküldi a szokványokat tanulmányozás céljából — Közöljük a szokványokat, amelyeket országos megvitatás alá bocsátunk

Az Ardealul-Economic Erdélyi Közgazdaság arad-bánsági szerkesztőségétől

Legutóbbi számunkban foglalkoztunk az aradi áru- és értéktőzsde választott bírósága által összeállított szokványok kérdésével. Jelen számunkban megkezdjük a szokványok közlését, amelyeket országos megvitatás alá bocsátunk. Tesszük ezt annál is inkább, mert az aradi tőzsdebíróság kitűnő megszervezettségével és megbízhatóságával kivívta magának az országos nevet és ma már az ország legkülönbözőbb részein vetik magukat alá az aradi tőzsdebíróság illetékességének.

Ha bárkinek észrevétele volna a szokványokhoz, kérjük juttassa el azokat szerkesztőségünkhöz, amely az aradi tőzsdebírósághoz továbbítja.

A szokványok szövege egyébként a következő:

Áruüzleti szokások

I. A tőzsdei áruüzleti szokások hatálya

1. §. Az itt következő általános áruüzleti szokások az aradi áru- és értéktőzsdén létrejött minden áruügyletre nézve érvényesek, hacsak a szerződő felek kifejezetten másképp nem állapodtak meg.

2. §. Ezek a szokások alkalmazandók azokra az áruügyletekre is, melyeket az aradi áru- és értéktőzsdén kívül ezen tőzsdei szokásokra való hivatkozással kötnek.

3. §. Az ügyletek megkötése történhetik szóbelileg (távbeszélő útján) vagy írásban közvetlenül vagy közvetítés útján.

II. Az üzletek írásbeli elismerése

4. §. A szóbelileg létrejött ügyletkötéseknél is bármelyik szerződő fél az ügylet megkötését követő hétköznapon követelheti a másik féltől az ügylet megkötésének írásbeli elismerését. Az írásbeli elismerést követelő fél tartozik a másik félnek az ügylet feltételeit tartalmazó kötelelet megküldeni és őt az ellenkötlelet beküldésére felhívni. A felhívott fél az ellenkötlelet legkésőbb a felhívás vételét követő második hétköznapon köteles a felhívó félnek megküldeni. Ha valamelyik szerződő fél Arad város területén kívül lakik, úgy a köllevelek annyi idő alatt cserélendők ki, amennyi idő alatt a rendes körülmények között feladott válasz beérkezése várható.

5. §. Ha a felhívott fél az ellenkötleletet a 4. §-ban megállapított határidők alatt nem küldi be, úgy a felhívó félnek jogában áll:

a) az ügylettől elállani, mintha az meg sem kötöttet volna,

b) az ügylet elismerését bírói uton követelni,

c) az ügyletet a felhívott fél részére a 83. § c) pontja értelmében és a 92. § rendelkezéseinek figyelembevételével lebonyolítani.

Tartozik azonban a felhívott felet arról, hogy a jelen paragrafusban megállapított jogai közül

melyiket kívánja érvényesíteni, legkésőbb a késelem beállítását követő második hétköznapon ajánlott levélben vagy a tőzsde titkári hivatala által felveendő óvás útján értesíteni.

A fedezeti vételnél vagy a kényszereladásnál a felhívott fél javára mutató felesleg az utóbbit illeti.

A jelen paragrafus b) és c) pontjain alapuló követelés ényeszik, ha azt a fél az értesítés elküldésétől számított 30 napon belül bírói uton nem érvényesíti.

6. §. A tőzsde alkuszi nyilvántartásába felvett alkuszok által közvetített ügyletekre vonatkozólag az aradi áru- és értéktőzsdének az alkuszokra vonatkozó szabályzatában foglalt rendelkezések lesznek irányadók.

7. §. A tőzsdei alkusz által közvetített olyan ügyleteknél, amely nem azonnal, hanem hosszabb határidőn belül teljesi-

tendő, a köllevelet a közvetítőn kívül az eladónak, illetve a vevőnek is alá kell írnia.

Amennyiben valamelyik fél vonatkozik a köllevelet aláírni, úgy 5. §-ban foglalt rendelkezések lesznek irányadók.

8. §. Amennyiben olyan egyén közvetít ügyletet, aki az aradi áru- és értéktőzsde alkuszi nyilvántartásába bevezetve nincs, úgy a megbízó a másik féllel szemben csak akkor válik kötelezetté, ha az 5. §-ban foglalt határidőkön belül szabályszerű köllevelet ad át a másik félnek, avagy más módon, szóbelileg vagy írásban — az említett határidőn belül, — az ügyletet a maga számlájára kötöttnek elismeri. Amennyiben ez nem történik meg, úgy csak a közvetítő marad kötelezve és jogositva azzal szemben, akivel az ügyletet megkötötte.

9. §. Csak a vevő van feljogosítva valamely köllevelel szembe fordított jogokat és kötelezettségeket másik személyre átruházni, de ő is csak akkor, ha az eladó a köllevelet átruházottságához magában a kölleveletben hozzájárul.

Amennyiben az átruházás nem kifejezetten „obligó nélkül” történik, így az eredeti szerződő felek felelősek annak teljesítéséért.

(Folytatjuk.)

„Az 1927. évben tisztító tűzön ment át gazdasági életünk“

Hargitay Bertalan,
az Erdélyi Bank és Takarékpénztár Részv.-Társ.
vezérigazgatójának nyilatkozata — Megerősödve
tekinthetünk az új év gazdasági eseményei elé

Az elmúlt 1927. év gazdasági jelenségeiről és tanulságairól kérdést intéztünk Hargitay Bertalan urhoz, az Erdélyi Bank és Takarékpénztár Rt. nagykoncepciójú vezérigazgatójához, aki az alábbi érdekes nyilatkozatot tette munkatársunk előtt:

— Az 1927. év első felét nagy pénzszűke jellemezte, amelynek következtében a közgazdasági élet faktorai, főleg az ipar és a kereskedelem nem tudtak jogos hitelgényeik kielégítéséhez jutni. Az egész elmúlt 1927. év nemzetgazdasági szempontból a szélsőségek esztendeje volt, amely szélsőségek az év első felében a nagy pénzszűkében, az év második felében pedig a gazdasági dekonjunktura következtében a vállalatok és a kereskedelmi világ kényszerartozkodásában nyilvánultak meg és a hitelgénylések minimumra való leszorításában.

— A szélsőségek megnyilvánultak a külföldi fizetőeszközök kilengéseiben is, amennyiben az első félév erősen fluktuáló kurzusait a második félévben majdnem stabil jellegű lejkurzus váltotta fel.

— A hitelgénylések csökkenése a komoly bankok pénzkészleteinek erős megduzzadását eredményezte, aminek következtében az elsőrangú hönitási pénzintézetek a betéti kamatláb ismételt redukciójához voltak kénytelenek folyamodni. Kapcsolatban ezzel, természetesen a kihelyezési kamattételek is erősen visszamenő tendenciát mutatnak, amely körülmények a gazdasági életnek a háború előtti idők nivójához való közeledést involválták maguk után.

— Az 1927. év üzletév különösen Erdélyben több kevésbé jól megalapozott pénzintézet összeomlását és a kisebb-nagyobb cégek sorozatos bukását hozta magával, amelyeknek oka részben az általánosan kedvezőtlen közgazdasági helyzetben (exportlehetőségek hiánya, pénzhiány, üzleti dekonjunktura) leli magyarázatát.

— Remélhető, hogy ennek a tisztító tűznek lezajlása után közgazdasági életünk megerősödve fog az új év gazdasági eseményei elé tekinteni.

— A bankok üzleti mérlege — információim szerint — általánosságban megfelelnek azoknak a várakozásoknak, amelyeket a pénzintézetek tevékenységéhez fűztek és a jólmegalapozott, reálisan vezetett pénzintézetek mérlegeredménye általánosságban emelkedést fog mutatni az 1926. évi zárszámadások adataival szemben. Azoknál a pénzintézeteknél, amelyek a szakszerűtlen vezetés és az általános gazdasági depresszió következtében veszteségeket szenvedtek, természetesen kisebb lesz a nyereség, mint a megelőző évben és így kisebb lesz a részvényesek osztaléka is.

KOPROL hashajtó csokoládé

Cartelurile.

Cartelurile au ajuns la modă în întreaga Europă. După distrugerile războiului industria și comerțul s'au găsit în fața unor probleme, față de cari întreprinderile izolate, avizate fiecare numai la puterile proprii, ar fi ingenunchiat fără speranță de izbândă. Unirea forțelor li-a ajutat să treacă peste greutăți și cartelurile s'au dovedit a fi instrumente folositoare și necesare ale vieții economice în refacere.

Afară de dificultățile haosului de după război comerțul și industria indigenă mai avea de luptat și cu concurența din afară. Nici această luptă nu s'ar fi putut da fără concentrarea în carteluri a diferitelor ramuri de producție sau de comerț.

Dar cartelurile cer și sacrificii. Le sacrifică independența de acțiune a întreprinderilor participante și ce este mai rău, se sacrifică libera concurență, elementul de viață și de prosperare cel mai de căpetenie al industriei, cași a comerțului.

În alte țări a pornit deja un reviziment contrar cartelurilor, cîrî se desființează treptat fie prin desfacere de bună voie, fie prin legiferare. Dar pentruca acest reviziment să se poată produce, a fost nevoie de reculegerea și întărirea comerțului și a industriei în așa măsură, în cât întreprinderile singuratic să fie în stare a sta pe picioarele lor, fără a căuta în fiecare clipă un razim. Cînd vom intruni și noi aceste condițiuni, revizimentul se va produce și la noi și ar fi de dorit să se poată produce cât mai curînd, ca o dovadă de sănătate și prosperitate.

Numai să nu ne grăbim prea tare și să nu ne vină cumva gustul să imiăm vre-o țară mare din Apus, ale cărei împrejurări nu s'ar potrivi cu ale noastre. Față cu puterea covârșitoare a comerțului și industriei din străinătate, comerțul și industria noastră mai au nevoie de măsuri de apărare excepționale pentru a se desvolta până la gradul, cînd să poată prospera în aerul aspru și înăritor al concurenței libere.

A nagyváradi bankok 2 százalékkal leszállították a betéti kamatot

Alulírott intézetek értesítik t. ügyfeleiket, hogy a folyószámla és takarékbetétek után eddig térített kamattételeket f. évi január 1-től kezdődőleg évi 2 (kettő) százalékkal leszállítják.

Oradea, 1928. január 1.

Nagyváradi Takarékpénztár,
Erdélyi Bank és Takarékpénztár fiókja.

Anglo Internationala Bank Limited
Sucursale Oradea.

Egyesült Bank és Takarékpénztár,
Nagyváradi Leszámitolóbank Rt.,
Nagyváradi Agrár Takarékpénztár Rt.,

Polgári Takarékpénztár Rt.,
Általános Takarékpénztár Rt.,

Nagyváradi Hitelbank Rt.,
Biharmegyei Takarékpénztár és
Gazd. bank Rt.,

Industria Bank Rt.

A CFR január 20-ig beszüntette az utánvételi díjak kifizetését

Milliókat keres jogtalanul, az ipar és kereskedelem rovására az államvasut — Eredménytelenül tiltakoztak a gazdasági érdekképviseletek

(Cluj-Kolozsvár, január 7. Az Ardealul Economic-Erdélyi Közgazdaság munkatársától.) Az államvasutak vezérigazgatósága rendeletet adott ki, amelyben a vasutigazgatóság azt közli, hogy jelenleg az évi mérleg és az anyagi helyzet összeállításán dolgozik, — amely munka több, mint 20 napot igényel — és erre az időre kénytelen beszüntetni bizonyos összegek folyósítását, amely összegek tulajdonképpen csak kezelésben vannak a vasutigazgatóság birtokában.

A rendelet szerint a vasutigazgatóság január 20-ig beszünteti az utánvételi díjak kifizetését.

A rendelet hatásai csak akkor mutatkoznak teljes fontosságukban, ha közelebbről vizsgáljuk következményeit és figyelembe vesszük, hogy a pénzkrisis okozta nehézségek között a közönségnek, de főleg az ország kereskedelmi és ipari életének minden lejre szükség van és nem hagyhat milliók összegeket kamatoztatlanul heverni heteken keresztül. A rendeletről a következő tűnik ki:

milliárdokat meghaladó utánvételi díjakat a vasut husz napon keresztül visszatart trezorjaiban

és saját részére kamatoztatja azal a kifogással, illetve indokolással, hogy az 1927. év gazdasági mérlegét készíti el.

A vasuti igazgatóság indokai nem helyén valók. Az utánvételi díjak összegei az ország területén többszázmillióra, sőt milliárdra rugna, amelyeket a CFR vezérigazgatósága 20 napig kivon a forgalomból. Rövid szintézis után összehasonlító módszerrel kimutatható, hogy a forgalomból kivont összeg, amely a ki nem fizetett utánvételdíjakból tevődik össze, hozzávetőlegesen meghaladja az ország banjegyforgalmának jelentékeny hányadát.

A vasutigazgatóság intézkedése különös asszociákat ébreszt mindenkiben. Midőn az ország pénzügyi helyzete a krízis pergőtüzében megmentésüket a bankjegyforgalom intenzívvébbétételtől várják, amidőn

a Banca Nationala is megállapítja, hogy az országban nincs elég pénz

és ezért amíg a külföldi tőke bevonul, ideiglenes visszlezámitolási hitel útján akarja erősíteni az ország pénzügyi helyzetét keresztül az

ország általános pénzügyi helyzetét, a gazdasági vérkeringésben jelentős szerepet játszó vasut „elfoglaltságára” való hivatkozással milliárdokat von ki hetekig az országos bankjegyforgalomból.

A magánosok tulajdonát képező milliárdos összegek kamatai január elsejétől 20-ig jelentős összegre, milliókra tehetők. Ez az illegális kamatösszeg a vasutigazgatóság pénztárába vándorol. Az érdekelt felek,

a szállítók, az iparosok, kereskedők és gyárosok károsodnak, mert nem tudnak idejében az átutalt áru értékéhez jutni.

károsodnak továbbá a kamatokon, amelyeket husz napon keresztül a vasutigazgatóság használ fel a saját céljaira.

Ujólá szembetaláljuk magunkat olyan kormányintézkedéssel, amely nem efemer jelenség gazdasági életünkben, hanem újabb hullámokat csap fel a gazdasági termelőrendszer összeomló bástyája fölött.

A husznapos szünettel a kereskedelmet és ipart igen súlyos károsodás éri.

amelynek következményeivel nem számoltak azok, akik a rendeletet kibocsátották.

Lesznek olyanok, akik a fizetési szünet tartama alatt tartózkodni fognak attól, hogy utánvét mellett továbbítsák áruikat a megrendelőhöz. Ez azonban nem megoldási mód, mert a más uton való szállítás bizonyos körülmények között sokkal többbe kerül a megszokott utánvétrendszerrel és így a feladóközönséget újabb károsodás éri.

Értesüléseink szerint a január elsejétől életbelépő husznapos fizetési szünet megvalósítása ellen több intervenció történt az ország különböző gazdasági szervezeteinek részéről. A vasutigazgatóság vezetőivel tárgyaló felek rámutattak arra, hogy az utánvételdíjak ki nem fizetése milyen súlyos következményeket von maga után és mennyi kárt okoz ez a rendelet az ország kereskedelmi és ipari életének.

Az intervenciók azonban nem jártak sikerrel, mert

a vasutigazgatóság január elsejével kezdődőleg életbeléptette az utánvételdíjak kifizetésére vonatkozó husznapos tilalmi határidőt.

A gazdasági tényezők felvilágosító munkája kevés volt, hogy a vasutigazgatóság tagjaival megértesse a lehetetlen helyzetet: azt ugyanis hogy a vasut, amely a közönségért és az általános gazdasági vérkeringés részleges lebonyolításáért van, belső adminisztrációs szempontok címén nem vonhat ki a forgalomból milliós pénzügyi összegeket

olyan időben és olyan körülmények között, amelyekben minden forgalomba hozható lejre szükség van. A vasut nem pénzintézet, amelynek arra kell törekednie, hogy évi mérlegének zárásakor minél nagyobb effektív tőkét teauráljon — még hozzá olyan pénzekből, amelyeket nem jogosult visszatartani.

Importante reduceri tarifarare pentru obținerea tranzitului polonez pe C. F. R.

Concurența străină

In urma unei conierințe feroviară, ținută la București și la care au luat parte delegații ai căilor ferate din Polonia și România, s'a ajuns la un acord, în vederea asigurării unei părți a transportului polonez pe rețeaua C. F. R.

Este vorba de transportul vehiculelor de cale ferată exportate din Polonia în Turcia, materia ce se expedia pe ruta Austria-Jugoslavia.

Pentru a se obține acest tranzit pe la noi, administrația căilor ferate române a acordat acestor transporturi o reducere de 20 la sută din taxele normale ale clasei D. pe distanța Grigore Ghica Vodă-Boteni, punctul de graniță din Cadrilater pe unde; materialul polon, își continua drumul mai departe, prin Bulgaria, cu destinația pentru Turcia.

Această rută, prin România Bulgaria, prezintă pentru fabricanții polonezi ca și pentru statul turc. avantajul de a fi cel amscurt.

Totuși căile ferate din Austria și Jugoslavia n'au consimțit să piardă un tranzit rentabil; fără a nu prezenta celor interesați în speță industriașilor poloni — prețuri de concurență pentru ruta România-Bulgaria.

Pentru a para această tentativă, căile noastre ferate au găsit că într'adevăr reducerea de 20 la sută ce se acorda în trecut nu era suficientă a împiedeca concurența străină și în consecință s'a gândit la sporierea coeficientului reducerii.

Direcțiunea serviciului comercial C. F. R. a și pregătit o nouă deciziune, prin care urmează să se aplice pe viitor, materialului rulat polonez, în tranzit pe la noi, o reducere de 35 la sută din taxele tarifare pe C. F. R.

Urmează ca această măsură să fie ratificată, poa e chiar azi, de aprobarea d-lui ing. N. Titulescu, directorul general al căilor ferate.

Monografie economică a Ardealului și Banatului

Pentru a pune la dispoziția factorilor economici din țară și străinătate valoarea aportului economic adus de ținuturile transilvănene în cadrele României întregite, Camera de comerț și de industrie din Cluj a editat, în limba română și va edita în limba franceză separat, o vastă monografie economică a Ardealului și Banatului. Lucrarea a apărut zilele acestea într-un elegant volum, lucrat în atelierele sucursalei din Cluj a „Cărbii Românești”, cuprinzând date noul și complete asupra tuturor bogățiilor naturale și instalațiilor industriale din Ardeal și Banat, stabilite după cercetări anume făcute în acest scop de oameni de specialitate.

Această monografie intitulată „Industria și bogățiile naturale din Ardeal și Banat”, dă un istoric asupra dezvoltării vieții economice din Transilvania și cuprinde studii și date asupra următoarelor surse economice:

I. Problema energiei, cu un valoros studiu asupra gazului metan datorit d-lui prof. dr. Lăjii; un alt studiu al d-lui ing. Sigmund Dachler despre „Forțele hidraulice ale Ardealului și Banatului” și „zăcămintele de cărbuni” în studiul d-lui ing. Hexner.

II. Minieritul și metalurgia, cu

un studiu amănunțit al d-lui prof. ing. Victor I. Blasian.

III. Industria forestieră, industria de lemn și hârtie.

IV. Industria produselor agricole, cu un documentat studiu al d-lui medic veterinar Tiberiu Cristea despre „Exploatarea bogăției animale din Transilvania”.

V. Industria textilă.

VI. Industria chimică, sticlăriei și încălțămintei, cu un articol al d-lui ing. chimist dr. Mureșan, dela fabrica Renner.

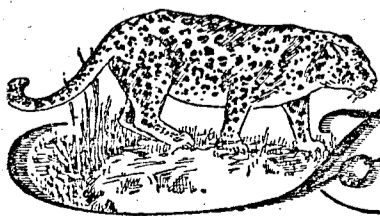
VII. Carierile de piatră, studiu de d. prof. dr. Lăjii.

VIII. Politica social-economică, cu studii de d-nii Victor Slăvescu, Iacob Peptea, A. Böszörmény și N. Căciulă.

În monografia aceasta, care are peste 200 pagini, se tratează mare parte a problemelor vieții economice de către specialiști cunoscuți și apreciați. Lucrarea este o oglindă fidelă a situației economice din Ardeal și a bogățiilor lor neprețuite de cari dispune el și cari așteaptă să fie exploatare. Articolele documentate din lucrare ne prezintă date și aspecte noi, pe cari nu le-am cunoscut nici chiar aceia, cari trăim în cadrele vieții economice din Ardeal. Monografia este prin urmare o lucrare serioasă care merită să fie citită și studiată.

Mare asortiment
în tot felul de

blănuri

Ardeal
Blănar - Szűcs
Cluj - Kolozsvár Cal. Victoriei (Șaua nr. 2).

Cel mai

ieftin izvor de

Cumpărare

Nagy választék mindenféle szőrmékben. A legolcsóbb bevásárlási forrás.

Situația agriculturii în anul 1927

Ce suprafață s'a cultivat în anul trecut — Repartizarea suprafețelor între diferitele grupe de culturi — Producția agricolă din anul trecut s'a micșorat în fața producției celorlalți ani

Pentru alcătuirea unei exacte dări de seamă asupra agriculturii în cursul anului ce s'a încheiat aveam nevoie, în primul rând de toate datele necesare în legătură cu suprafețele cultivate și în al doilea rând, de datele referitoare la producție.

D. P. Rosiade, inspector general în ministerul agriculturii a binevoit a ne pune la dispoziție în cele ce urmează datele statistice precum și unele considerațiuni și concluzii de un deosebit interes.

Suprafețele cultivate în 1927

Asupra întinderilor totale acoperite cu diferite culturi în anul 1927 ministerul de agricultură are la îndemână date definitive. Din ele rezultă că surafața totală a terenurilor arabile s'a cifrat la 12.448.272 ha., față de 12.276.807 ha. din 1926 deci cu un spor de 171.465 ha.

Socotind pe diferitele provincii a'e țării, această suprafață se repartizează astfel: vechiul regat 6.496.948 ha.; Basarabia 2.677.761 ha.; Bucovina 2.933.814 ha. și Transilvania 2.979.749 ha.

Sporul suprafeței arabile este mai accentuat în ținuturile alipite decât în vechiul regat.

Repartizarea suprafețelor între diferitele grupe de culturi

Suprafața arabilă totală a României se repartizează între diferitele grupe de culturi în chipul următor:

Cereale 10.540.356 ha. (față de 10.405.047 ha. în 1926) din care 5.726.003 ha. în vechiul regat; 2.330.162 ha., în Basarabia, 1.786.555 ha., în Bucovina și 2.305.526 ha. în Transilvania.

Interesantă este, însă repartizarea grupei plantelor cereale între principalele cereale. Iată această repartizare: grâu 3.101.153 ha.; ovăz 1.084.408 ha.; orz 1.764.260 ha.; secară 281.255 ha. și porumb 4.219.423 ha. restul celorlalte cereale (mei, srișcă, mături) din această grupă ocupând suprafețele foarte reduse.

Alte culturi, Fânețe artificiale și alte culturi de nutreț 656.558 ha.; plante alimentare 435.204 ha.; plante industriale 569.461 ha.; alte culturi și ogoare 446.693 ha.

Dacă la suprafața terenurilor arabile de mai sus adăugăm: 4.064.675 ha. acoperite cu fânețe naturale și pășuni; 623.325 ha. prinse cu culturi arborescente și arb. și (cuprinzând livezile de pruni, alți pomi roditori și viile: apoi 7.258.987 ha. acoperite cu păduri, precum și 5.103.941 ha. ocupate de ape, drumuri clădiri etc. ajungem la suprafața totală a țării 29.488.200 hectare.

Producția agricolă în 1927

Dacă pentru suprafețele însemnate avem date complete și definitive, nu tot același lucru se poate spune cu privire la producția agricolă a anului 1927, pentru că posedăm, până acum, numai date parțiale, iar unele numai provizorii.

Totuși pentru principalele cereale putem folosi cifre destul de concludente.

Grâul. Producția totală a grâului se cifrează în 1927 la 263.446 vagoane față de 301.776 vag. în 1926, sau cu 38.330 vag. mai puțin.

Secara s'a ridicat la 24.264 vag. față de 28.557 în 1926.

Ovăzul 85.185 vag. față de 115.902 vag. cât a fost în 1926.

Orzul 123.991 vag. față de 168.494 cât a fost în 1924.

Porumbia. Producția porumbului — după datele provizorii ale serviciului statistice agricole — este reprezentată prin cifra de 369.520 vag. față de 608.343 vag. din 1926.

Din celelalte categorii de plante avem următoarele producții: fasolea cu 7413 vag. (date provizorii); mazărea cu 1080 vag.; cartofii cu 178.129 vag. (date provizorii); rapița cu 2098 vag.; floarea soarelui cu 106.002 vag. și sfecla de zahăr cu 109.195 vagoane.

Dacă ne mărginim la concentrarea producției principalelor cereale cultivate în 1927 obținem cifra de 866.406 vag. în total, față de 1.223.072 vag. în anul 1926 (din aceleași principale cereale) sau cu 354.666 vagoane mai puțin.

Ținând seamă, însă, și de faptul că la unele din cerealele respective cifra producției apare prea optimistă putem spune că producția principalelor cereale este în 1927 cu circa 30 la sută mai scăzută decât în 1926.

Un an agricol submediocr

Der mai este încă altceva de reținut. Cum media producției anilor 1926—1922 e se pentru grâu 261.364 vag.; pentru secară 22.361 vag.; pentru orz 134.821 vag.; pentru ovăz 95.099 vag. și pentru porumb 439.355 vag. (sau la un loc 953.000 vag. din principalele cereale) înseamnă că cifra de 866.406 vag. a producției din 1927 (pentru aceleași cereale) este inferioară chiar producției medii din perioada cincinală 1926—1922.

Această ne îndreptățește să spunem că — referindu-ne și la producția celorlalte plante — anul agricol 1927, a fost slab, aproape submediocr.

Putem avea disponibilitățile pentru export?

După ce am arătat cele de până aici, rămâne de văzut dacă se mai poate pune chestiunea disponibilității de produse agricole pentru export.

După datele ce avem la îndemână, referitoare la necesitățile consumului intern, rezultă că pentru îndeplinirea nevoilor din țară ne trebuie anual 229.862 vag. grâu-18.869 vag. secară, 82.388 vag. orz-90.492 vag. ovăz și 304.900 vag. porumb. Astfel, din recolta principalilor cereale, ar rămâne disponibile pentru export: 33.584 vag. grâu. 5395 vag. secară, 42.653 vag. orz și 64.620 vag. porumb, sau în total circa 140.000 vagoane.

Cum, însă, deficitul de 14.307 vag. ovăz trebuie acoperit din disponibilul celorlalte cereale, ar rezulta că disponibilul acesta se reduce la circa 126.000 vag. cereale. Pe de altă parte nu trebuie uitat, între altele, că datele asupra producției porumbului în 1927 sunt provizorii și că se poate ca cifrele definitive asupra acestei producții a porumbului să fi inferioare cifrele provizorii.

Apoi chiar datele definitive ale producției celorlalte cereale principale apar ca fiind prea optimiste. În consecință credem că nu s'ar

putea admite pentru export, din recolta 1927, decât cel mult 100.000 vagoane.

Insămânțările din toamna 1927

Intregirările cu privire la întinderile însămânțate în toamna anului 1927 sunt necomplete și de aceea cifrele adunate până acum nu pot da, decât o orientare provizorie. Aceasta până la terminarea înregistrărilor, care sunt în curs de executare.

Datele cunoscute până astăzi sunt următoarele: grâu 2.658.744 ha față de 2.839.653 ha câte s'au însămânțat în toamnă 1926; secară 271.313 ha față de 258.306 din 1926; rapiță 31.661 ha față de 36.949 ha din 1926; orz 89.762 ha față de 100.077 ha în 1926.

Dacă ar fi să punem temei pe aceste cifre, situația ar fi nemulțumitoare căci, afară de secară, celelalte însămânțări din toamna 1927 sunt deficitare față de cele respective din epoca corespunzătoare a anului trecut.

După comunările oficiale de

până acum, însămânțările din toamna 1927 se repartizează astfel pe diferitele provincii ale țării:

Grâul 1.404.438 ha în vechiul regat față de 1.478.229 ha în 1926; în Basarabia 491.585 ha față de 476.366 ha din 1926; în Transilvania 742.325 ha față de 864.295 ha în 1926; în Bucovina 20.396 ha față de 20.746 ha în 1926.

Secara 55.813 ha în vechiul regat față de 67.018 ha în 1926; în Basarabia 95.736 ha față de 90.979 ha în 1926; în Transilvania 97.861 ha față de 77.145 ha în 1926; în Bucovina 21.903 ha față de 23.064 ha din 1926.

Orzul 52.139 ha în vechiul regat față de 52.486 din 1926; în Basarabia 1445 ha față de 7400 ha în 1926; în Transilvania 36.176 ha față de 40.884 din 1926; în Bucovina 2 ha.

Rapița 27.337 ha în vechiul regat față de 25.445 în 1926; în Basarabia 2133 ha față de 10.038 ha în 1926; în Transilvania 2021 ha față de 1354 în 1926; în Bucovina 170 ha față de 112 ha în 1926.

Aprilis elsejétől 18 százalék a maximális kihelyezési, 12 százalék a betéti kamatláb

Mina János, a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt. igazgatójának nyilatkozata a kamatlábat szabályozó rendeletről

A Banca Naționala kolozsvári fiókjának vezetője Gheorghe P. Jonescu igazgató értekezletre hívta össze a kolozsvári pénzügyintézetek igazgatóit, akik előtt ismertette a Banca Naționalan a kamatláb szabályozására, illetve leszállítására vonatkozó rendeletét.

Jonescu igazgató közölte, hogy a pénzügyintézetek

a betétként kezelt tőkék után a folyó évi április elseje után csak maximálisan 12 százalék kamatot téríthetnek, az összes kihelyezések kamatlábat pedig április elsejével kezdve maximálisan 18 százalékre kötelesek limitálni.

Tudomására hozta Jonescu igazgató a pénzügyintézetek vezetőinek azt is, hogy a rendeletet be nem tartó pénzügyintézetektől a Banca Naționala első esetben megvonja a visszleszállítási hitel negyedrészt, második esetben a felét, harmadik esetben pedig a teljes reeszkomptot.

A rendelettel kapcsolatosan kérdést intéztünk Mina János urhoz, a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt. igazgatójához, aki a következőket mondotta:

— A Banca Naționala azt kívánja, hogy csak 12 százaléket fizessünk a betétek után, a betétként kapott pénzt pedig maximálisan 18 százalékos kamattal helyezzük ki. A két kamatláb közötti különbséget pedig igen kevés, miután a pénzügyintézetek általánosságban 7 százalék, sőt ennél is több rezsivel dolgoznak, minimálisan 4—5 százaléket pedig nettó kell keresniük a bankoknak. Erre a körülményre a bukaresti bankvezérek értekezletén és a pénzügyminiszterrel lefolytatott tárgyalások során Blank Móric vezérigazgató már reámutatott.

A logikus intézkedés az volna, hogy

a 12 százalékos betéti kamattal mellett a kihelyezési kamatláb 20—22 százalék lehessen.

Blank Móric kalkulálása mellett a 6 százalékos pénzt, amelyet a Banca Naționala folyósít 7 százalékos rezszi és 5 százalék haszon terhel, a 18 százalékos kamatláb

tehát csak akkor volna általánosan köelezővé tehető, ha az összes pénzügyintézetek a hitelgényléseknek megfelelő mértékben kapnának 6 százalékos tőkét a Banca Naționalától.

A 12 százalékos kamatu betétpénzeket csak 22—24 százalékos kihelyezési kamattal lehetne forgalni a takarékszámlák elvételéig szigorú betartása és a fizika hasznának a minimumra való redukálása mellett is.

Lényegében helyes a Banca Naționala m. gmozdulása és a kamatlábak csökkentésére irányuló szándéka, kifogásolható azonban az, hogy

a visszleszállítási hitelek felemelését csak a betevők által megrohmozott pénzügyintézeteknek helyezték kilátásba.

A kamatlábak leszállításának minden pénzügyintézet törekszik. A nagyobb kolozsvári pénzügyintézetek január elsejétől már csak 12 százaléket adnak az új betétekért, ami számos kistőkés egzisztenciájának alapos visszaszorítását jelenti.

A célt valóban csak akkor érhetjük el, ha a Banca Naționala a hitelre jogosult intézeteknek minden különösebb megszorítás és alkalom nélkül is jelentősebb visszleszállítási hitelt nyújtana

és a jegybank csak azt a megszorítást alkalmazná, hogy a reeszkompt utján kapott tőkék nem helyezhetők ki 18 százaléknál magasabb kamattal. A többi kölcsönök kamatlábat maximummal egyelőre el kellene tekintenie a Banca Naționalának. Ennek a jóindulatú intézkedésnek következtében az általános pénzpiac mindenkor a Banca Naționala kamattörvényének hatása alá kerülne és a reeszkompt kamatlábat időleges emelésével vagy csökkentésével szabályozást nyerne a kihelyezési kamatláb is.

Huszmillió lejért adták el a dr. Czell Vilmos csoport keresztényfalvi szeszgyárát. Czell Frigyes és Fiai, Dr. Czell Vilmos Csoport keresztényfalvi szeszgyárát Kungberg Villy szeszgyáros vette meg 20 millió lejért.

S. O. S.

Tömeges fizetésektelen-ség réme fenyeget Nagyváradon

A valaha rajongó, fényes és életvidám város ma kihalt, szomorú és unott: Nagyvárad e pillanatban volt és mi kénytelenek vagyunk innen az ország nyugati kapujából ismét és immár hányadszor, — belül pedig érezzük, hogy valójában reményvesztetten, — bekiáltani a lelkek láthatatlan felvevőjébe az S. O. S.-t, mentsétek meg lelkeinket ti ország urai ott a most is vidám és ragyogó nagy városban! Mentsétek meg lelkeinket, kihagyó vérkeringésünket frissítsétek fel, mert ez a város, ez az egykor virágzó és gazdasági kulturájára büszke város ma haldoklik. Ragyogó kirakatai porba zúzottan és a kiratok mögött halálos gond és az elmulás hideg érzése vertek tanyát.

S. O. S.! A segítség sürgős és nem maradhat el. Ez a város megérdemli és ti, ország urai tegyétek lehetővé, hogy ez a végvár el ne sorvadjon, el ne pusztuljon, el ne pusztuljon csúfosan az ország kulturájának ez a kirakata, amelyen a múltban mindég gyönyörködve pihent meg a haladó Nyugat figyelő szeme. Nem kell sok a megmentéshez: csak kis jóakarát és a ténylegesen fennálló kötelezettségek teljesítése és kevés kimélet...

Nagyvárad közgazdasági életének ma már nincsenek szenzációi és az ügyőr fásultán regisztrálja, hogy nagy vállalatok összeomlása többé rem megjelölés és az egyesekről számrakelő kőszá hitek soha sem alaptalanok. Nem gyanus mindenki, aki él, de mindenki, aki még él: senki sem tudja, melyik percben lesz kénytelen ideginek teljes felőrlődése után kimondani a ma már talán nem is rettegett szót. Az eddig rejtett és titkolt fizetésektelen-ségek egész tömege fenyegeti teljes csóddal ennek a városnak közgazdasági életét és ezek a fizetésektelen-ségek, — és ez az igazán elszomorító jelenség, — nem okoznak semmi feltűnést, szinte mindenki várja őket, annyira, hogy az lenne mindenki előtt érthetetlen, ha a hetek óta szállongó hírek nem bizonyulnának igazaknak.

Nincs hitel és nincsen pénz, drága kamat és kiméletlen adóbehajtás: mind-mind legyőzhetetlen nehézségek ma és a nagymultu, nagyhivatottságu, nagylehetőségű, egykor megingathatatlanoknak hitt nagy vagyonszámok egymásután jutnak olyan nehézségek közé, hogy kénytelenek hitelezőkkel egyezkedéseket kezdeni, pedig majd minden esetben vagyunk jóval meghaladja passzívák összegét és a nehézségek oka mindig csak egy: nincsen pénz, effektív fizetési eszköz, amellyel fedezni lehessen az esedékességeket és nincsen forrás, ahonnan meríteni lehetne normális feltételű hitelt.

Nagyvárad, amely elkerülte jó részt a háború és az utána következő társadalmi forrongások okozta nagy megrázkódásokat, úgy látszik, hogy most fizeti a háborús és forradalmi költségeket és most adja meg az abnormalis, de megtűrt kamatviszonyok előrelátott súlyos árát.

Hetekkel ezelőtt jutott súlyos válságba Nagyvárad egyik régi, jól megalapozott és hatalmas közgazdasági értéket jelentő vállalat: egy nagy szeszgyár. A gyár, bár aktívai tízmilliókkal haladták meg passzíváit, kénytelen volt hitelezőinek bejelenteni, hogy nem tudja kötelezettségeit rendben teljesíteni és megkezdte az egyezkedési tárgyalásokat.

A gyár bukása esetén magával rántott volna egy hatalmas terménykereskedő céget is, olyat, melynek neve fogalom volt a piacon és megnyugtató, hogy a hitelezők megértéssel fogadták a gyár kénytelen és szomorú bejelentését és megértéssel

viselkedtek a tárgyalások alkalmával is: a gyár egy évi moratóriumot kapott és — tekintve hatalmas kontingensét — jogosult a remény, hogy az egy év letelével nem lesz kénytelen további haladékokat kérni és át fogja menthetni magát jobb jövőbe.

A második cég évtizedes fatermelő vállalat. Soha jelentősebb bankhitelt nem vett igénybe, mindig voltak elegendő mértékben saját tőkéi és mégis a vállalat vezetői és tulajdonosai, — bár a vállalatnak ma sincsenek nehézségei, legalább is olyanok nincsenek, amelyeket könnyű szerrel le ne tudna még győzni, — elhatározták a vállalat teljes leépítését és likvidálását, nem akarnak többet a vállalat messze kiágazó érdekeltiségeiből megtartani, mint amennyi éppen a legerényebb keretek között való működésre elegendő.

Itt a hibát és a további fejlődés súlyos akadályát nem az összetörött egyéni bajok okozták, hanem a viszonyok általános jellemzői készítették a vállalat tulajdonosait elhatározzák. A vállalat vezetői elvesztették kedvüket ahhoz, hogy az itt eluralkodott viszonyok között vállalatukat a mostani keretek között továbbra is fentartsák és a beavatottak tudni vélik, hogy a vállalat ügyeinek lebonyolítása után a cégtulajdonosok el is költöznek az országból.

Az elmúlt év utolsó ultimója hozta meg az immobilitásnak látható következményeit egy nagy kereskedelmi vállalat részére is. A cég néhány évvel ezelőtt alakult és mint több nagy külföldi gyár romániai egyed-árusítója, illetve képviselője, a gazdasági szakmában hatalmas üzleteket kötött és ennek megfelelően rendezkedve be, nagy forgalmat is bonyolított le. Nagy sikereket is ért el és ez adta meg a vállalat alapítóinak és vezetőinek az impulzust ahhoz, hogy saját számlára is próbáljanak meg nagy tranzakciókat lebonyolítani.

A vállalat, — mely eleinte csak a helyi piacon és a szomszédos megyékben dolgozhatott, — lassanként kiterjesztette működési területét. Ez magával hozta a kihitelezések szükségességét megnövekedését is. A válság bekövetkeztevel a cég adósai nem tudták kötelezettségeiket pontosan teljesíteni és ennek folytán maga a vállalat, — amelynél főként helyi bankok érdekeltek — szintén fizetési nehézségek közé került. A bajok első jelei már egy évvel ezelőtt mutatkoztak és most odáig fejlődtek az események, hogy a vállalat kénytelen volt hitelezőinek bejelenteni fizetésektelen-ségét. Az eddigi tárgyalások arra engednek következtetni, hogy:

„az ügyet sikerülni fog békésen és kiegyezéssel megoldani“.

Egy másik tényleg bekövetkezett inzulvenca egy szerényebb keretek között működő kisebb gyárat sújtott. Az impérium átvétele után ez a gyár nagyobb állami megrendeléseket kapott és ennek megfelelően rendezett be. Beruházásokat eszközölt és berendezése ma is tökéletes, — munkája azonban már régen nincsen, mert az állam erre illetékes szervei, — hűen megszokott módszerükhöz, — a megrendeléseket beszüntették és a vállalat nemcsak, hogy munkanélkül maradt, de nem tud hozzájutni a teljesített rendelések ellenértékéhez sem.

Az értékes gyárépület, a drága gépek mind értékesíthetetlen holt tőkévé váltak és a gyár, amely a legutolsó pillanatig is igyekezett kötelezettségeinek minden irányban megfelelni, a decemberi ultimót már nem bírta és kénytelen volt fizetésektelen-ségét hitelezőinek bejelenteni.

De nemesak ezek a nehézipari vállalatok, amelyek súlyos beruházott tőkékkel dolgoztak, jutottak a tönk szélére. Kisebb beruházással, kevesebb tőkével dolgozó vállalatok is a legnagyobb nehézségekkel küzdenek és az első, amely ezek között inzulvens lett, egy fehérmű gyár, amely néhány évvel ezelőtt alakult és tekintet a változott gazdasági határookra, jó ideig nagy rentabilitással dolgozott. A változott viszonyok között azonban már ez a vállalat sem mutatkozott többé rentabilisnak és a nem is régen még virágzó gyár ma már beszüntette működését.

...És a sor még mindig nem teljes. A kiragadott esetek csak jellemzik a helyzetet, de nem festik a maga teljes és kétségbeesett valóságában. Évek óta, évtizedek óta nem történt meg Nagyváradon, hogy a bankokhoz annyi váltó érkezett volna vissza kifizetetlenül, mint az elmúlt év decemberi ultimójakor. Még sok vállalat, sok nem régen még dús gazdagnak tudott kereskedő fizetésektelen-ségéről beszélnek a beavatott közgazdasági faktorok és a segítség egyre kevés.

Igéretek hangzanak felelősnek gondolt államfényezők szájából, tervek születnek és enyésznek el nyomtalanul, milliós és milliárdos panamákról suttognak és beszélnek hangosan és leplezetlenül a fővárosi lapok, minden szenzáció eltűnik a gazdasági válság reménytelenül sötét éjszakájában és most, immár tényleg a hu-

szonnegyedik órában még mindig semmi valóban biztató tett, semmi megmozdulás, ami csak csöpp remény is adhatna a porig sújtott, rongyossá szegényedett közgazdasági tényezőknél.

S. O. S.! — mentsétek meg ezt a várost, ezt az országot, amíg nem késő, amíg a fizetésektelen-ségek, a kényszerű leépítések következményei, az éhség, az egész ugynevezett gazdasági válság el nem sodorja a felelős kormánytényezőket és velük a szabadabb, boldogabb fejlődés lehetőségeit is! —y

A Moskovits Ipartelepek rendes évi közgyűlése

Nagyvárad egyik legjelentősebb iparvállalata, a Moskovits Ipartelepek Rt. 1926—27. üzletévének évi rendes közgyűlését a múlt évi december hó 30-án ortotia Oradeán, a vállalat központi irodahelyiségében. A múlt évi augusztus 31-én lezárt mérleg nagy állalánosságban, az előző évvel azonos, kiemelendőn k tarjuk azt a körülményt, hogy a berendezési számlát az előző évinél 1 millió lejjel alacsonyabb értékben vet ték fel

A vállalat racionális vezetésére vall az a körülmény is, hogy a bank- és áruhitelezők tétele jelentékeny összeggel csökent. A mérleg egyébként a következő tételekből áll: Actívum: 1. Gyári telkek 1.599.940. 2. Épületek 4.482.871'16. 3. Gyárak felsz. berend. szabod. etc. 15.382.546'84. 4. Kocsik, szekerek, állatok, takarm. és autók 414.690 5. Hordók, edények, zsákok 613.063. 6. Tüzelő- és üzemanyagkészlet 1.492.628. 7. Nyersanyag és készáru a szesz-és élesztőgyárban 2.413.397'63. 8. Nyersanyag és készáru a vegyi-, essencia- és lággyárban 1.740.716'03. 9. Nyüvedí gazdaság 543.174'50. 10. Adó-sok, előlegek és utánvétek 11 millió 197.596'03. 11. Értékpapírok 610.000. 12. Pénzkészlet, bélyegek 409.575'46. Összesen: 40.900.198'65 lej. Passívum: 1. Részvénytőke 16.000.000. 2. Tartalékalap 6.016.005'66. 3. Értécsökkenési tartalékalap 600.000. 4. Részvényesek tőkebetétei 4 millió 471.475'82. 5. Szeszadóhitel 5 millió 022.989'57. 6. Credit Industrial kőve-elése 4.560.000. 7. Bank-és áru. hitelezők 4.115.685'60. 8. Tiszta nyereség, mint egyenleg 114.042'04. Összesen: 40.900.198'65 lej.

Citiți „Lemnul“

„VICTORIA“

Institut de Credit și Economii S. P. A.

A R A D

Se ocupă cu orice operațiuni de bancă, credit și devize

Miért fog drágulni a cipő és a bóraru?

Kina és Oroszország nem szállit nyersbört Európának.

A szaklapo-ban érdekes közlemények jelentek meg, amelyek a bórtermésk drágulásának okát fejtetik. A nyersbör ára, különösen a külföldi árué hónapok óta drágul, amit szakemberek arra a körülményre vezetnek vissza, hogy

a husfogyasztás az általános gazdasági válság következtében egyre csökken,

de nem kisebb jelentőséggel bírnak a nyersbörárak emelkedésére a nemzetközi politikai viszonyok is. Nagy jelentőséggel bírnak a kínai események, mert

Kinából eddig Európába és Amerikába nagy mennyiségű nyersbört szállítottak,

jelenleg pedig a kínai belpolitikai viszonyok miatt ez a nyersbör-mennyiség hiányzik a világpiacon. Nagy mennyiségben szállított nyersbört Oroszország is, ahol azonban az újonnan alakított gyárakban dolgozzák fel a nyersbört.

Ez a körülmény idézte elő, hogy

a nyersbörárak Közép Európában és Amerikában minőség szerint ötven-száz százalékkal emelkedtek,

amihez még az a körülmény is járul, hogy a nyersbört utabban már nemcsak cipő- és bórondárak gyártásához használják, hanem más ipari célokra is, így az autómobilruha és kalapgyártás céljaira is. Természeteszerű következménye ennek, hogy

a bórfeldolgozó államokban 15-30 százalékkal emelkedik a nyersbör fogyasztása.

További következmény, hogy a cipő ára rövidesen emelkedni fog. A belföldi cipőgyárak és kereskedők eddig a régi árakat tartották érvényben, miután még régi készletekkel rendelkeztek és mert a közönség gyenge vásárlóképességével számolni voltak kénytelenek.

Miután a termelők kénytelenek drága nyersbört fel dolgozni és mert a nyersbör rak további hosszú tendenciát mutatnak, az áremelés lassan eikerülhetetlenné válik és ennek bekövetkezésével a legközelebb időn belül számolni kell. Minden valószínűség szerint a folyó év január havának végén vagy február hónap elején be fog következni a cipő árának mérsékelt emelése.

Noul tarif la CFR.

Dela 1 Ianuarie a. c. a intrat în vigoare noul tarif local de călători, bagaje, căini, abonamente bilete circulare, mesagerii și colete, expediate cu timbre de francare. Dela aceeași dată s'a abrogat tariful local de călători, bagaje cu căini, valabil del 15 Martie 1927, precum și tariful de timbre de francare valabil dela 1 Mai 1925.

Noul tarif prevede următoarele dispozițiuni:

Pentru călătorii, găsiți fără bilete, sau călătorind în ner-guă și cart nu vor declara aceasta persoanelui de tren, înainte de a fi întrebați, se va percepe amenda prevăzută în noul tarif, plus taxele de călătorie tarifare respective cu anume supra-axe dură clase, de asemenea prevăzute în tarif.

Călătorii, cari vor declara înainte de a fi întrebați, că se găsesc în tren fără bilet vor plăti taxele de călătorie tarifare plus suprataxa din tarif.

Bilete de ducere și întoarcere de clasa III-a vor fi valabile numai la trenurile de persoane și mixte și numai pe o distanță de 40 km, dela comunele rurale la stațiunile ce deservesc comunele urbane în raza de 40 kilometri.

Taxele de călătorie atât ale tarifului general cât și cel redus cu 50 și 75 la s-tă, sunt valabile în noul tarif numai pentru trenuri de persoane și accelerate. Aceste taxe dela 50 km. în sus sunt uniforme.

În consecință, lichetele pentru trenurile accelerate și exprese se desființează dela 1 Ianuarie c.

Dela această dată la trenurile exprese se vor vinde bilete de tren accelerate.

Pentru călătorii cari vor întrebuița un tren de persoane și un tren accelerat sau expres, se va elibera bilete combinate conform tarifului.

Abonamentele

Bilete de abonamente generale se emit pe 1, 3, 6 și 12 luni în condițiunile și cu prețurile prevăzute în tarif, lua e proporțional cu aceste termene. Bilete de abonament pierdute nu se mai înlocuiesc, sub nici un motiv.

Bilete circulare

S'au înființat bilete circulare care se vând în lunile Mai, Iunie, Iulie, August, Septembrie și Octombrie în fiecare an, pentru în circuit de cel puțin 750 km, în condițiunile și cu prețul prevăzut în tarif.

Călătoriile gratuite

Toate dispozițiunile relative la călătoriile gratuite precum și a celor cu reducere pentru diferitele categorii de călători, actua mente în vigoare rămân și mai departe, până la întocmir a noului regulament al călătoriilor pe CFR, cu excepțiune-biletelor de zone kilometrice care d-la 1 Ianuarie c. s'au desființat definitiv.

Mărfurile

Mărfuri nu se vor mai primi spre expediere ca bagaje ei ele vor fi predate la trenurile de persoane sau accelerate cu bugetine de mesagerii noi înființate în condițiunile și cu taxele prevăzute în tarif.

Cu timbre de francare se pot primi spre expediere colete cu ziare reviste și publicațiuni periodice, precum și bidoane cu lapte, bidoane cu goale de lapte și alimente, însoțite de călători în condițiunile și cu taxele prescrise de tarif.

În consecință nu se mai admite a se lua de publicul călător colete cu alimente în vagoanele de călători, dacă nu au oc în receaua de bagaje din compartiment. Toate coletele găsite pe culoarele vagoanelor sau jos de pe rețea se vor preda la casle de bagaje sau la vagonul de bagaj sau cu timbre de francare după natura coletului.

Ardealul Economic Erdelyi Közgazdaság

hirdet. si árai:

Cimlapon cm² ként Lei 20'—

Szöveg között cm²-

ként — — Lei 15'—

Többi hirdetési ol-

dalon — — Lei 10'—

Egy garmond sor Lei 60'—

Aradon 1926 óta 50 százalékkal csökkent a betéti és kihelyezési kamat

Emelkedik az aradi pénzüzetek betétállománya A tőke a magas kamat helyett a biztonságot keresi

A valuta relatív stabilitása már az 1927. évben is éreztette hatását a pénzpiacon. Legalább is ennek tudhatók be azok a konszolidációs jelenségek, amelyek a pénzpiacon az elmúlt évben mutatkoztak. Ezek a jelenségek elsősorban a kamatlábak csökkenésében jelentkeztek, amelyek

például Aradon az 1926. év októberé óta közel 50 százalékkal mentek vissza úgy a betéteknél, mint a kihelyezéseknél.

Az aradi pénzpiac is ennek a stabilizációs hullámnak hatása alatt állott. A betéti kamatlábak legmagasabb pontjukon 1926 október és november havában állottak, aminek az volt az oka, hogy a prompt és a termindevizák között 40-50 százalékos különbséget állott fenn, ami elsősorban a valutahullámzásoknak tudható be. Ennek következtében a betéti kamatlábak jobb intézeteknél is elérték a 18 százalékot, míg a gyengébb intézetek megfizették a 22-24 százalékot is. A javulás első jelei már január és február hónapokban mutatkoztak, amikor a betéti kamatok jobb intézeteknél felmondás nélkül 12 százalékra, felmondással 16 százalékra estek vissza. Ugyanilyen irányban alakultak a kisebb intézeteknél is a kamatlábak.

Az állapotok ilyen stádiuma mel-

lett már rem is különösebb jelenség, hogy 1928 további javulásokat hozott ezen a téren.

Ma már a kamattétel a jobb intézeteknél felmondás nélkül 8-10 százalékra, felmondással 12-14 százalékra esett vissza.

Hasonlóan alakult a helyzet a kisebb intézeteknél is.

Ezek a jelenségek mutatkoznak a kihelyezési kamattételeknél is. A drága betétkamatok idején elsőrendű anyag részére 26-28 százalékkal, hosszabb időre lekötve 30, s t 32 százalékkal állott pénz rendelkezésre. Ma a jobb anyag 15-16-18 százalékra, hosszabb időre lekötött hiteleknek 20-22 százalékra kaphat pénzt.

A hitelviszonyoknak ilyen alakulása magától hozta a betétállományok általános emelkedését.

Az üzleti tevékenység összecsugorodása, a vállalkozási kedv csökkenése folytán az üzleti életből kivonult tőkék a bankokban helyezkednek.

Növeli még az a körülmény is a betétszármazatokat, hogy a közönség a magánhitelezés szomorú tapasztalatain okulva, ettől visszahúzódik és magas kamatozás helyett most már inkább a tőke biztonságát keresi.

Ce se face cu vechile datorii ale căilor ferate?

Cifra lor este de un miliard și două sute milioane

Cu tot împrumutul celor câteva zeci de milioane făcut acum o vreme la Casa de depuneri, și cu tot ajutorul ce s'a dat de către ministerul de finanțe, problema datoriiilor căilor ferate nu numai că n'a putut fi rezolvată mulțumitor până acum. Dar din contra, s'a agravat.

E poate și cauza pentru care, după nenumărate sforțări făcute până azi în această chestiune, de către d. inginer N. Teodorescu — s'a văzut acum silit să intervină și ministrul comunicațiilor.

Nu știm ce va put a face d. Const. Dimitriu, și nici soluțiunea la care până la urmă, va trebui să se oprească directorul general al căilor ferate.

Puем spune însă că datele prezentate zilele acestea d-lui ministru al comunicațiilor, — arată că datoriiile pe piața internă —, pentru care s'au emis ordonanțe de plată în cursul anului ce expiră, și care n'au putut fi achitate până azi —, se cifrează la un miliard și aproape două sute milioane lei.

E o situație care a alarmat, cu drept cuvânt, și pe ministrul comunicațiilor, cu atât mai mult cu cât în aceeași situație se găsesc și alte ordonanțe cu mulți mai vechi — unele daând de doi și chiar trei ani de zile.

Un împrumut la băncile din țară

Ar fi iluzoriu să se creadă că bugetul pe 1928 al C. F. R., cu toate micile sume prevăzute și pentru achitarea datoriiilor —, ar putea permite plata a atâtea creanțe vechi și noi. Așa cum a fost întocmit și votat, el nu este și nu poate fi

de, cât un buget acoperind doar cheltuielile de exploatare.

În atare caz nu rămâne de cât o singură soluțiune, lesne de realizată: contractarea unui împrumut la câteva bănci particulare din Capitală și din țară.

Un împrumut însă cu care să se rezolve în regul stoc al creanțelor — respectiv al ordonanțelor în suferință — ale anului care se încheie, ca și ale anilor trecuți.

Este repetăm, singura soluțiune care de altfel după informațiunile pe care le avem, se și ventilează de câteva zile, în unele cercuri ale guvernului.

Industria amenințată să cadă

Nu exagerăm de loc dacă afirmăm că foarte multe mici industrii și întreprinderi ale țării —, furnizoare ale căilor ferate —, pot fi amenințate în însuși existența lor, dacă nu se vor lua cu un ceas mai de vreme, măsuri pentru a li se achita sumele ce au de primit.

Sistema adoptată de nevoie bine înțeles, cu achitarea ordonanțelor C. F. R. prin acțiuni, nu rezolvă problema nici pentru administrații, și mai puțin poate îngădui rezistența unor mici întreprinderi, — cu capitaluri limitate, și în condițiunile actuale ale pieței.

Este de sperat însă că, conferința, care va fi convocată în această chestiune, îndată după 1 Ianuarie, între ministerul de finanțe, ministrul comunicațiilor și directorul general al căilor ferate, va putea duce probabili la o soluțiune.

Budapestre utazik?!

20% engedményt kap mint ezen lap előfizetője olcsó szobaárainkból, 10% engedményt kap olcsó éttermi árainkból. (Kitűnő házi konyha.) 5 pengőt megtakarít autótaxi költséget, mert gyalog átjöhet egy perc alatt a pályaudvarról. **OTTHON ERZI MAGÁT** jól fűtött szobáinkban. Elsőrendű kiszolgálás, szigorúan családi jelleg. **Saját érdeke** ezen előny folytán, hogy okvetlenül nálunk szálljon meg

GRAND HOTEL PARK

nagyszálloda BUDAPEST, VIII., Baross-tér 10.

A keleti pályaudvar érkezési oldalával szemben!

Autólakkokat

Email fehér és színes lakkokat, minden ipari célra szükséges lakkokat és festékeket legjobban és legolcsóbban azonnal szállít

„LEDA” Rt. Lakkgyár
Timișoara.

Dreher Haggenmacher!

EXTRA SPECIAL

DUPLA MALÁTA

Őszi

Bak

sör

sör

Különlegességei kerültek forgalomba!

Kolozsvári Takarékpénzt. és Hitelbank Részvénytárs.

Cluj, Piața Unirii (Mátyás király-tér) 7

Fiókjai: Dés, Dicső-szentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhely.

Saját tőkéi 77 millió lei

Minden bankügyletet legelőnyesebben véghez. — Engedélyezett devizahely. — Áramlataival a vasút mellett!

Affiliált intézetek:
Torda-arányos vármegyei Takarékpénztár Rt. Tordán
Alsófehérmegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Székelykeresztúr, Szászrégenvidéki Takarékpénztár Rt. Szászrégenben és Népbank Rt. Bánffyújnyadon

Könyvek folyóiratok, prospektusok, üzletkönyvek és mindenféle kereskedelmi nyomtatványok művészi kivitelben készülnek a

Cărți, reviste, prospecte registre și tofelul de imprimare comerciale artistice lucrare execută atelierul
o o o o o o o o

Lapkiadó R.-T. Cluj

Telefon 694.

legmodernebb szedő- és nyomógépekkel felszerelt üzemében

Csináljon próbarendelést!

Telephon 694.

înzestrat cu cele mai moderne masini de cules și imprimat.

Faceți comandă de probă!

Ujjonnan modernül átalakítva megnyílt

Háztulajdonos személyes vezetésével

ARADON A FEHÉR KERESZT NAGY SZÁLLODA

Tulajdonos: Kornis Márton

Téli kert éttermében kitűnő konyha és italok
Utazóknak és köztisztviselőknek nagy engedmény

Tiszta kényelmes szobák!

Olcsó árak
Pontos kiszolgálás

FONDAT IN ANUL 1812

J. și C. KIMMEL S. P. A.

TIMISOARA

Instalație proprie pentru fabricarea:
TUICĂ, SLIVOVITZ ȘI COGNAC

Fabrică de licheruri
Fabrică de butoaie

Mare deposit de vinuri și țuică en gros!

Producerea lemnului
Industria lemnului
Comerțul lemnului

Despre toate fazele pieței Vă informează precis și la timp

A fatermelés
A faipar
A fakeskedelem

minden fázisáról pontosan és részletesen számol be a

„LEMMUL” „HOLZZEITUNG”

singura revistă financiară bilingvă din Ardeal care apare în românește, nemțeste și ungurește. Toate evenimentele forestiere interne și externe, situația pieței, articole scrise de cei mai de seamă specialiști, informațiuni etc. etc.

Revista fiind răspândită, rezultatul anunțurilor este sigur.

Redacția și administrația:

TIMIȘOARA, Piața Libertății 3.

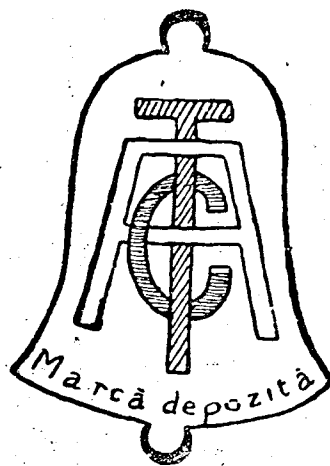
Red. din Cluj: — Kolozsvári szerkesztőség:

Cluj, Str. Minerva 7. Telefon: 4-44.

Erdély egyetlen román, német és magyar nyelven kéthetenként megjelenő szaklapja. A külföld és belföld összes szakmai eseményeiről, piaci helyzetéről és friss, szakemberek által írt cikkekben és riportokban tájékoztatja olvasó táborát.

A lap elterjedtsége biztosítja a hirdetések eredményét.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

„TACĂMUL“
FABRICĂ DE OBIECTE DE ARGINT
CLUJ, STR. NICOLAE IORGA 11a.
FABRICĂ: Tacămuri, servicii de masă,
obiecte de lux, etc. — Numai pentru revân-
zatori. Telefon 482.
DAȚI ATENȚIE MARCEI FABRICEI ! !

Industria Textilă Arădană Soc. A.

Telefon:
7-58.

Cea mai mare fabrică
de Textile din Ardeal

Erdély legnagyobb
textilgyára Arad.

Telefon:
7-58.

Aradi Textilgyár
Részvénytársaság

Parketta

száraz, legjobb minőség-
ben legolcsóbban Intre-
prindere Aradana pentru
Industria lemnului.

CZEILER, KORNIS & Co., n-ál
Aradon. Parkettát lerakással
együtt is vállalunk. Telefon:
187, 504.

CASA NOASTRĂ

SOCIETATE ANONIMA PENTRU BANCĂ, COMERȚ ȘI INDUSTRIE

Capital și Rezerve
Lei 62,100.000

Sediul Social: Satu-Mare

Sucursale:

BAIA-MARE, CAREI, SIGHET și VALEA LUI MIHAI.

Afiliațiuni:

„UNIO“, Fabrica de vagoane S. A. SATU MARE.
Soc. Anonimă Pentru Importul de Fierărie, Satu-Mare.

Nu-i reclamă, ci avertisment!

Apa minerală

Lithynia

„din Tamașeu, iarăși s'a pus în circulație

Această apă minerală este una dintre
cele mai recunoscute și vindecătoare.
Are putere necontestată contra bolilor
de stomac, rinichi, bexică, catar de
intestine, astmă, bronșită și diatezis.

Borviz fără concurență! Comenzi peste 10 litri
se transportă la domiciliu. — Comenzi
se execută de biroul central:

Oradea, Str. Simon Barnuțiu 2. Telefon 48
și comisionarul nostru din Cluj firma
Bognár & Szántó Cal. Regele Ferdinand 70
Telefon 72.

hem hirdetés, csak figyelmeztetés!!

A paptamási

Lithynia

„ásványvíz újra forgalomba került

Ez az ásványvíz elismerten a legkiválóbb
gyógyvizek egyike a gyomor, vese,
hólyag és bélbántalmaknál, valamint
asthma, bronchitis, köszvény és huy-
savas diatezis esetekben utolérhetetlen

Mint borviz versenyen felül áll! 10 üvegen
felül hazhoz szállítjuk. — Megrendeléseket
eszközöl a központi iroda:

Oradea, Dima utca 2. Telefon 48.
és kolozsvári megbízottunk:
Bognár & Szántó Cal. Regele Ferdinand 70
Telefon 72.

Schwäbische Zentralbank

Aktiengesellschaft, Temesvar

Tel.-Adr.: Schwabenbank. Gegründet 1895. Tel.-Adr.: Schwabenbank
Telef.: Bankabteilung 4, 255, 972. Devisenabteilung 1116, 1117, 1894, 1895

Aktienkapital Lei 20,000,000
Reservefond Lei 20,000,000
Spareinlagen ca Lei 375,000,000

Zentrale: Timisoara-Cetate, Piața Unirei (Domp'atz, No. 9).
Wechselstube: Timisoara-Cetate, Str. Lonovics 1 (bischöfl. Palais).
Filialkassa: Timisoara-a-Josefin, Bul. Berthe'ot (Kossuthplatz) No. 9.
Timisoara-Fabrica, Piața Traian (Kossuthplatz) No. 3.

Filialen:

Alexanderhausen, Billed, Buziasch, Grosssanktnikolaus, Grosska-
roly, Hassfeld, Karansebesch, Lenauheim, Liebling, Lugosch,
Neupetsch, Neusankpeter, Perjamosch, Semlak, Tschanad, Tschene,
Vinga, Warjasch.

Exposituren:

Albrechtsflor, Altschenowa, Gerianosch, Grossjetscha, Johan-
nisfeld, Knez, Keglevich, Neusiedl, Ostern, Gross-Scham, Hodoni.
Günstige Verzinsung von Spareinlagen, kulante Durchführung aller
Bankgeschäfte, Kauf- u. Verkauf von Valuten u. Devisen Ausstellung
von Zollschechs.

Maschinena'teilung: Temesvar-Josefstadt Herrengasse (Str. I. C.
Bratianu) No 1. Telefon 43-52.

Eleonora Szilágyi S. A. Cluj

Fabrică autorizată pentru producțiunea
de Liqueruri. — Prima Fabrică
Ardeleană de Șampanie
Cluj.

PRODUCE: tot felul de liqueruri, cremuri,
fine și mercantile, calități superioare, romuri, cognac
veritabil din vin și medicinal. — Excelentele Șam-
panii „Favorit” și „Femina”. — Reprezentanții
renumitei Șampanii Paul Eveque din Epernay pe
Marna Franța. — Vinuri excelente din podgoriile
Odobești, Panciu și podgoriile Ardealului. —
Vinuri vechi albe și roșii.

Biroul central: Strada Londrei No. 29. Cluj.

Sucursală la Reghinul-Săsesc.